

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра економіки підприємства і міжнародного бізнесу

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи першого (бакалаврського) рівня за
спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»
на тему

**Трансформація форм інвестування у розвинених країнах та їх вплив
на міжнародні економічні відносини**

Виконала: студентка 4 курсу, групи МЕ-
41 спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»

Довлатова Дарина Новрузівна

Керівник: к.е.н, професор

Нікитенко Д. В.

Рецензент: к.е.н, доцент Жемба А. Й.

Рівне – 2026

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Навчально-науковий інститут: Економіки та менеджменту

Кафедра:	Економіки підприємства та міжнародного бізнесу
Освітній ступінь:	Перший (бакалаврський)
Спеціальність (напрямок підготовки):	292 “Міжнародні економічні відносини”

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу

“ “ 20 р.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЕКТУ) СТУДЕНТА

Довлатової Дарини Новрузівни

1. *Тема роботи:* Трансформація форм інвестування у розвинених країнах та їх вплив на міжнародні економічні відносини

Керівний роботи: д.е.н, професор Нікитенко Д. В.

Затверджено наказом університету від 26.03. 2026 року. С № 393

2. Строк подання студентом закінченої роботи: 15.06.2026 р.

3. *Вихідні дані до роботи:* нормативно-правові акти України (Закон України «Про інвестиційну діяльність»); аналітичні звіти, статистичні бази та офіційні публікації міжнародних організацій (Група Світового банку, МВФ, ОЕСР, ЮНКТАД, ООН, ЄК, Євростат); звіти та аналітичні огляди провідних світових фінансових інститутів, інвестиційних компаній та банків; наукові публікації та статті у фахових міжнародних виданнях;

статистичні та інформаційні матеріали спеціалізованих фінансово-економічних інтернет-ресурсів і дослідницьких агенцій.

4. *Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):* РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОРМ ІНВЕСТИВАННЯ У РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ. 1.1. Сутність, роль та особливості інвестування у розвинених країнах. 1.2. Класифікація сучасних типів та інструментів міжнародного інвестування. 1.3. Передумови та чинники трансформації форм інвестування в умовах глобалізації. РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНВЕСТИВАННЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ. 2.1. Динаміка та структура інвестиційних потоків у розвинених країнах. 2.2. Трансформація традиційних форм інвестування (ПП, портфельні інвестиції). 2.3. Розвиток новітніх інструментів інвестування та їх роль у сучасній економіці. РОЗДІЛ 3 ВПЛИВ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОРМ ІНВЕСТИВАННЯ НА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ. 3.1. Вплив трансформації інвестування на міжнародний рух капіталу. 3.2. Роль інноваційних інструментів інвестування у міжнародних економічних відносинах. 3.3. Перспективи розвитку та напрями вдосконалення інвестиційної діяльності.

5. *Перелік графічного матеріалу:* родатковий матеріал.

6. *Консультанти розділів роботи:*

Розділ	Прізвище, ініціали і посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Нікитенко Д. В., д.е.н, професор		
Розділ 2	Нікитенко Д. В., д.е.н, професор		
Розділ 3	Нікитенко Д. В., д.е.н, професор		

7. Дата видачі завдання: 26.03.2026

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Кількість етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Огляд наукової літератури щодо міжнародного інвестування в умовах глобалізації	26.03-05.04	
2	Дослідження теоретичних основ інструментів інвестування	06.04-19.04	
3	Збір статистичних даних та підготовка	20.04-05.05	
4	Формулювання загальних висновків,	06.06-20.05	
5	Написання вступу та списку використаних джерел	21.05-28.05	
6	Редагування тексту та фінальне оформлення роботи	29.05-05.06	
7	Подання роботи керівнику та виправлення можливих зауважень	06.06-11.06	
8	Підготовка презентаційних матеріалів та тексту доповіді	12.06-15.06	

Студент

Довлатова Д. Н.

Керівний роботи

Нікитенко Д. В.

РЕФЕРАТ

Робота містить 99 сторінок, 6 таблиць, 19 рисунків, список використаних джерел – 69 найменувань.

Трансформація форм інвестування у розвинених країнах та їх вплив на міжнародні економічні відносини.

АНОТАЦІЯ

Об'єктом дослідження є процес міжнародного інвестування в умовах глобалізації. Предметом дослідження є трансформація форм та інструментів інвестування у розвинених країнах та їх вплив на систему міжнародних економічних відносин. Мета роботи — дослідити теоретичні основи, проаналізувати сучасні тенденції трансформації форм інвестування у розвинених країнах та оцінити їхній вплив на міжнародний рух капіталу і міжнародні економічні відносини.

Ключові слова: міжнародне інвестування, прямі іноземні інвестиції, портфельні інвестиції, глобалізація, цифровізація, біржові інвестиційні фонди (ETF), ESG-інвестування, фінансові технології.

За результатами дослідження сформульовані (обґрунтовані, розроблені) основні чинники трансформації міжнародного інвестування; проаналізовано динаміку традиційних і новітніх інвестиційних форм; обґрунтовано вплив геоекономічної фрагментації та цифровізації на рух капіталу; окреслено перспективи розвитку.

Отримані результати можуть бути використані у наукових дослідженнях з міжнародної економіки, у практичній діяльності міжнародних інвесторів та транснаціональних компаній для оптимізації інвестиційних стратегій, а також у навчальному процесі.

ABSTRACT

The work contains 99 pages, 6 tables, 19 figures, REFERENCES - 69 items.

Transformation of investment forms in developed countries and their impact on international economic relations.

Object is the process of international investing under globalization. The object of the study is the transformation of forms and tools of investing in developed countries and their impact on the system of international economic relations. Purpose - to investigate theoretical foundations, analyze current trends in the transformation of investment forms in developed countries, and evaluate their impact on international capital movement and international economic relations.

Key words: international investment, foreign direct investment, portfolio investment, globalization, digitalization, Exchange-Traded Funds (ETF), ESG investing, financial technology.

The study defined (grounded, developed) key drivers of international investment transformation; analyzed the dynamics of traditional and modern investment forms; grounded the impact of geo-economic fragmentation and digitalization on capital flows; outlined global investment prospects.

The obtained results can be used in academic research on international economics, in the practical activities of international investors and transnational companies to optimize investment strategies, and in the educational process.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОРМ ІНВЕСТИВАННЯ У РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ.....	11
1.1. Сутність, роль та особливості інвестування у розвинених країнах.....	11
1.2. Класифікація сучасних типів та інструментів міжнародного інвестування	15
1.3. Передумови та чинники трансформації форм інвестування в умовах глобалізації	30
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНВЕСТИВАННЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	36
2.1. Динаміка та структура інвестиційних потоків у розвинених країнах ..	36
2.2. Трансформація традиційних форм інвестування (ПП, портфельні інвестиції)	44
2.3. Розвиток новітніх інструментів інвестування та їх роль у сучасній економіці	55
РОЗДІЛ 3 ВПЛИВ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОРМ ІНВЕСТИВАННЯ НА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ.....	64
3.1. Вплив трансформації інвестування на міжнародний рух капіталу	64
3.2. Роль інноваційних інструментів інвестування у міжнародних економічних відносинах.....	74
3.3. Перспективи розвитку та напрями вдосконалення інвестиційної діяльності	82
ВИСНОВКИ	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	91

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі світового господарства, структура міжнародних фінансів зазнає глибокої перебудови. Традиційні моделі інвестування трансформуються під впливом стрімкої глобалізації, цифровізації та геополітичної нестабільності. Це зумовлює перехід транснаціональних корпорацій та інвесторів від максимізації прибутку до управління ризиками і безпекою ланцюгів постачання (стратегії *friendshoring*, *nearshoring*, *reshoring*). Розвинені країни стають головними рушіями впровадження новітніх інструментів, таких як біржові інвестиційні фонди (ETF), ESG-інвестування та FinTech-рішення. Для української економіки в умовах післявоєнного відновлення та євроінтеграції розуміння цих глобальних трендів є критично важливим для залучення іноземного капіталу. Отже, дослідження трансформації форм інвестування має високу економічну та наукову значущість для оптимізації інвестиційних стратегій та забезпечення сталого розвитку.

Стан розробки проблеми. Проблемам міжнародного руху капіталу та фінансових ринків присвячено праці вітчизняних (В. Геєць, Д. Лук'яненко, А. Поручник) та зарубіжних вчених (Дж. Даннінг, П. Кругман). Проте, незважаючи на вагомі напрацювання, питання стрімкої трансформації фінансових інструментів (ETF, токенизації) та новітніх моделей локалізації активів в умовах геоекономічної фрагментації вирішені лише частково і вимагають комплексного опрацювання з урахуванням сучасних реалій.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у теоретико-методичному обґрунтуванні сучасних тенденцій трансформації форм інвестування у розвинених країнах та розробленні практичних рекомендацій щодо адаптації інвестиційної діяльності до нових умов глобального руху капіталу.

Для реалізації поставленої мети було визначено такі завдання:

- узагальнити теоретичні підходи до сутності та класифікації сучасних інструментів міжнародного інвестування;
- визначити передумови та чинники трансформації інвестування в умовах глобалізації і цифровізації;
- проаналізувати динаміку традиційних (ПП, портфельні) та встановити роль новітніх інвестиційних інструментів (ETF, ESG);
- обґрунтувати вплив трансформації інвестування на міжнародний рух капіталу через нові моделі локалізації виробництва;
- розробити напрями вдосконалення глобальної інвестиційної діяльності.

Об'єктом дослідження є процес міжнародного інвестування в умовах глобалізації світової економіки.

Предметом дослідження є трансформація форм та інструментів інвестування у розвинених країнах та їх вплив на систему міжнародних економічних відносин.

Вирішення поставлених завдань здійснювалося з використанням таких методів дослідження:

- загальнонаукові методи (системний аналіз) – для розгляду глобального інвестиційного середовища як єдиної системи;
- методи економіко-статистичного аналізу (табличний, графічний) – для візуалізації та аналізу динаміки інвестиційних потоків;
- методи експертної діагностики (порівняння) – для зіставлення ефективності та ризиків різних форм і моделей релокації активів.

Елементи наукової новизни полягають у комплексному оновленні підходів до розуміння інвестиційних процесів. Зокрема: набуло подальшого

розвитку концептуальне бачення впливу геоекономічної фрагментації на перерозподіл ПІІ; удосконалено систематизацію інноваційних інструментів (ESG, ETF) як визначальних драйверів сучасного ринку капіталу.

Практична значимість одержаних результатів полягає в тому, що висновки можуть бути використані вітчизняними підприємствами при виході на міжнародні ринки, державними установами для вдосконалення інвестиційного клімату України, а також транснаціональними компаніями для оптимізації стратегій розміщення активів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи доповідалися та обговорювалися на щорічній студентській науково-практичній конференції Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, 2026 р.).

Інформаційною базою дослідження слугували офіційні звіти міжнародних організацій (Світового банку, ОЕСР, ЮНКТАД), нормативно-правові акти, наукові монографії, статті у фахових виданнях, а також статистичні дані фондових бірж.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 99 сторінок машинописного тексту. Робота містить 6 таблиць, 19 рисунків. Список використаних джерел налічує 69 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОРМ ІНВЕСТИВАННЯ У РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ

1.1. Сутність, роль та особливості інвестування у розвинених країнах

Інвестування відіграє ключову роль у дослідженнях економічної науки, що свідчить про важливість інвестицій у процесах економічного зростання, модернізації виробництва та підвищення конкурентоспроможності національних економік. Особливого значення інвестування набуває у сучасних умовах глобалізації, адже воно напряму впливає на подальший розвиток розвинених країн, забезпечуючи ефективний розподіл фінансових ресурсів і стимулюючи інноваційну діяльність.

Наукова література містить багато підходів до тлумачення поняття «інвестиції». Наприклад, одним із найпоширеніших є розуміння інвестицій як вкладених ресурсів з метою отримання прибутку або іншого ефекту в майбутньому [1]. Зокрема, відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність», інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) та досягається соціальний та екологічний ефект [2].

Міжнародна практика надає інвестиціям ширше поняття. До прикладу, Міжнародний валютний фонд визначає інвестиції як витрати, які зазвичай здійснюються на фінансові активи, спрямовані на збільшення майбутнього добробуту [3]. Водночас у міжнародному економічному середовищі інвестиції розглядаються не лише як процес вкладення капіталу, а й як важливий інструмент забезпечення економічного зростання, підвищення продуктивності та розвитку міжнародних економічних зв'язків.

Зокрема, Організація економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Co-operation and Development) зазначає, що приватні інвестиції — як внутрішні, так і іноземні — мають вирішальне значення для досягнення країнами Цілей сталого розвитку (ЦСР) та подолання глобальних викликів. Крім того, залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) забезпечує надходження капіталу, довгостроковий інтерес інвестора та передбачає можливість впливу на управління підприємством в іншій країні [4].

Міжнародні інвестиції є основним рушієм глобального економічного зростання. Вони передбачають спрямування коштів у проєкти або компанії за межами національних кордонів для отримання прибутку та диверсифікації джерел доходу. Завдяки такому підходу інвестори прагнуть використовувати можливості на світових ринках, а не покладатися виключно на внутрішню економіку, що сприяє прискоренню зростання та зниженню ризиків.

Виділяють дві причини чому інвестори охоче вдаються до цього виду інвестування — диверсифікація та досягнення зростання. Перша причина полягає у розподілі коштів між кількома різними ринками з метою зменшення потенційних збитків у разі спаду на конкретному ринку [5].

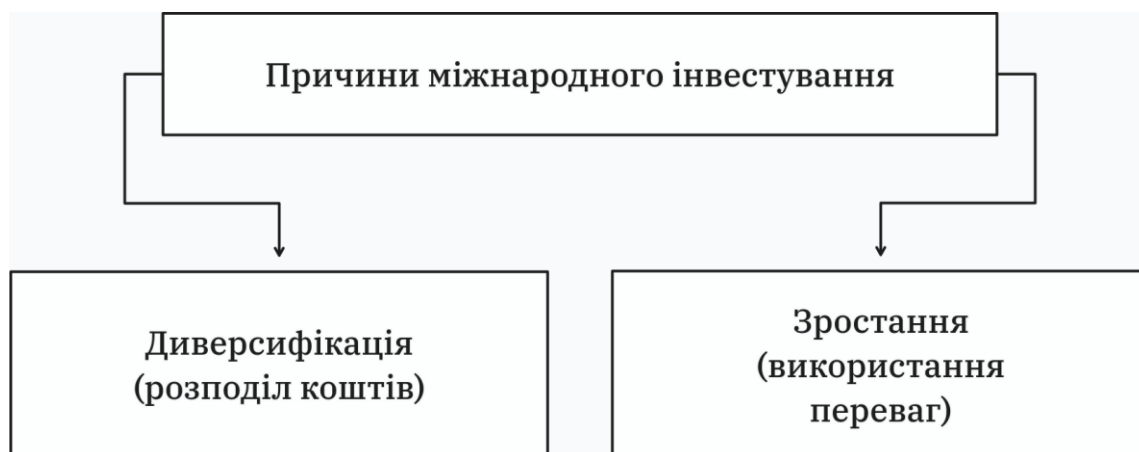

Рис. 1.1 Причини міжнародного інвестування

Джерело: сформоване на основі [5].

Підґрунтям цього є те, що ринки часто поводяться по-різному через унікальні чинники, такі як політика, економіка та місцеві тенденції. Тому інвестиції, обмежені лише одним регіоном, залишаються вразливими до викликів, притаманних саме цій території. Глобальна диверсифікація гарантує, що в той час як один ринок може переживати спад, інші можуть процвітати, потенційно підтримуючи загальну стабільність. Такий підхід також відкриває шлях до ширших можливостей. Розвинені економіки забезпечують стабільне зростання, тоді як ринки, що розвиваються, пропонують потенціал для вищої прибутковості в періоди стрімкої експансії. Розподіл ресурсів між цими сферами створює збалансовану та стійку інвестиційну стратегію [6].

Друга причина ж передбачає використання переваг ринків, що розвиваються, оскільки ті зазвичай пропонують вищу прибутковість у порівнянні з розвиненими країнами [5]. Крім того, ці ринки займають дедалі більшу частку у світовому експорті, а такі регіони, як Азія, Латинська Америка та Близький Схід створюють глобальні ланцюги доданої вартості в галузях, у яких раніше домінували США та Європа. Це також відображається у вищих темпах зростання ВВП в економіках країн, що розвиваються, оскільки починають проявлятися мультиплікативні ефекти від розширення торгівлі та зростання добробуту [7].

На рівні світової економіки міжнародні інвестиції та міжнародна торгівля разом утворюють опору сталого розвитку, оскільки відкриття ринків і залучення капіталу ведуть до зростання місцевих галузей промисловості, обміну досвідом і передачі технологій між країнами, що підвищує продуктивність та інновації й сприяє стабільності світової економіки [5].

У розвинених країнах інвестування виступає одним із ключових чинників забезпечення стабільного економічного розвитку та підтримання

високого рівня конкурентоспроможності на світовому ринку. Завдяки значним обсягам інвестицій створюються умови для модернізації виробництва, розвитку інноваційних технологій, цифрової інфраструктури та науково-дослідної діяльності. Саме інвестиційна активність забезпечує оновлення основного капіталу, підвищення продуктивності праці та ефективності функціонування економіки загалом. Крім того, інвестування у розвинених країнах сприяє активізації міжнародних економічних відносин. Значні обсяги міжнародного руху капіталу забезпечують інтеграцію національних економік у світову фінансову систему, сприяють розвитку міжнародної торгівлі та формуванню глобальних виробничих ланцюгів.

Інвестуючи в інші ринки, важливо розуміти конкурентну перевагу між ними та їхні особливості. І хоча не існує єдиного стандартного показника для розмежування розвинених ринків і ринків, що розвиваються, проте є низка чітких характеристик, які є визначальними для кожного з них. Про особливості країн, що розвиваються, вже згадувалося, а щодо розвинених країн, то варто зазначити, що вони мають більш передову економіку, краще розвинену інфраструктуру, зрілі ринки капіталу та вищий рівень життя. Це найбільш економічно прогресивні держави з високорозвиненими ринками капіталу, регуляторними органами та високими доходами домогосподарств. Більшість розвинених ринків розташовані в Північній Америці, Західній Європі та Австралії. До них належать такі країни, як Сполучені Штати, Канада, Німеччина, Велика Британія, Австралія, Нова Зеландія та Японія [8].

1.2. Класифікація сучасних типів та інструментів міжнародного інвестування

У міжнародному інвестуванні важливо знати якими бувають типи міжнародного інвестування та розуміти їхні особливості, адже саме вони забезпечують рух капіталу між країнами та сприяють розвитку глобальних економічних зв'язків. Найпоширенішими типами міжнародного інвестування є прямі іноземні інвестиції (ПІІ) та іноземні портфельні інвестиції (ПФІІ).

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) — це частка володіння в іноземній компанії, придбана інвестором, компанією або урядом іншої країни. ПІІ зазвичай використовують для опису рішення щодо купівлі значної частки іноземного підприємства або його повного придбання з метою розширення діяльності в новому регіоні. Важливо, що цей термін зазвичай не стосується типових інвестицій в акції іноземної компанії через брокерську платформу, а самі ПІІ є ключовим елементом міжнародної економічної інтеграції, оскільки вони створюють стабільні та довготривалі зв'язки між економіками.

ПІІ часто виходять за межі простого вкладення капіталу. Вони також можуть включати надання управлінського досвіду, технологій та обладнання. Ключовою особливістю ПІІ є те, що вони встановлюють ефективний контроль над іноземним бізнесом або принаймні значний вплив на прийняття ним рішень.

Обсяги ПІІ залишаються високими: у 2024 році було інвестовано близько 1,5 трильйона доларів, хоча це на 11% менше порівняно з 2023 роком [9]. Важливо, що приплив ПІІ у відсотках до валового внутрішнього продукту (ВВП) є хорошим показником привабливості країни як об'єкта для довгострокових інвестицій. У таблиці 1.1 наведені дані про накопичені ПІІ

відносно ВВП у вибраних країнах за 2024 рік. Ці дані є свідченням того, що для невеликих динамічних економік показник ПІІ у відсотках до ВВП часто є значно вищим.

Таблиця 1.1

Накопичені ПІІ відносно ВВП у окремих країнах світу у 2024 році

Країна	ПІІ відносно ВВП, %
Гонконг	570%
Сінгапур	410%
Велика Британія	90%
Канада	80%
ОАЕ	50%
США	50%
Китай	20%

Джерело: складено на основі [46].

Прямі іноземні інвестиції можуть здійснюватися різними способами, включаючи відкриття дочірньої або асоційованої компанії в іноземній державі, придбання контрольного пакета акцій існуючої іноземної компанії або використання злиття чи створення спільного підприємства. Згідно з настановами Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), для того, щоб інвестиція вважалася ПІІ, інвестору необхідно мати принаймні 10% частки власності в іноземній компанії. Проте це визначення є предметом дискусій: дехто стверджує, що ефективний контроль над фірмою можна встановити, придбавши менше 10% голосуючих акцій компанії [9].

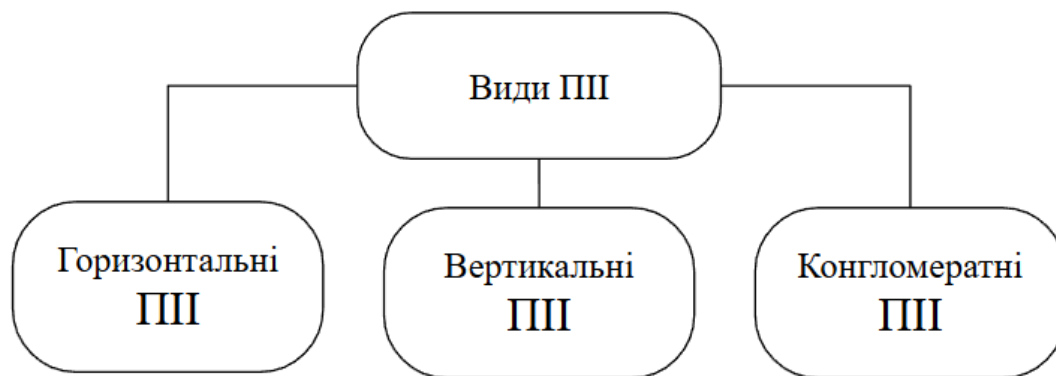

Рис. 1.2 Види прямих іноземних інвестицій

Джерело: складено на основі [12].

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в основному поділяються на три основні типи: горизонтальні, вертикальні та конгломератні.

Горизонтальні ПІІ передбачають процес інвестування за кордон з метою розпочинання ідентичних бізнес-операцій, як і в країні походження. Основним мотивом цих інвестицій є розширення доступу до ринків інших країн та новітніх технологій.

Ситуація, коли компанія інвестує в іншу країну, маючи на меті отримати контроль над ланцюжком поставок, призводить до виникнення вертикальних ПІІ. При таких інвестиціях, фізична або юридична особа інвестує в іноземну компанію, яка є постачальником або дистриб'ютором. Наслідком таких дій є утворення вертикальних відносин між компаніями.

Останнім типом ПІІ є конгломератні – інвестиції, які здійснює фізична особа або організація з однієї країни в іншу, які не пов'язані з її поточним основним бізнесом. Головною ціллю конгломератних інвестицій є розширення бізнесу на нові ринки з високим потенціалом зростання та диверсифікація діяльності компанії для зменшення ризиків [12].

Якщо розглядати переваги та недоліки ПІІ, то, з одного боку, вони можуть стимулювати та підтримувати економічне зростання як у країні-реципієнті, так і в країні-інвестора. Країни, що розвиваються, заохочують ПІІ для фінансування будівництва нової інфраструктури та створення

робочих місць для місцевих працівників. Транснаціональні компанії отримують вигоду від ПІІ як засобу розширення своєї присутності на міжнародних ринках. Проте з іншого боку, ПІІ потребують регулювання та нагляду з боку урядів кількох країн, що призводить до вищого рівня політичного ризику [9].

Іноземні портфельні інвестиції (ІПІ) складаються з цінних паперів та інших фінансових активів, якими володіють інвестори за межами свого внутрішнього ринку. Вони не забезпечують інвестору прямого володіння активами компанії та є відносно ліквідними, залежно від волатильності ринку. Поряд із прямими іноземними інвестиціями ІПІ є одним із поширених способів інвестування в економіку іншої країни.

Портфельне інвестування передбачає здійснення та утримання «пасивних» інвестицій у цінні папери з очікуванням отримання прибутку. В іноземних портфельних інвестиціях ці цінні папери можуть включати акції, американські депозитарні розписки (ADR) або глобальні депозитарні розписки компаній, штаб-квартири яких розташовані за межами країни інвестора. Володіння також включає облігації або інші боргові зобов'язання, випущені цими компаніями або іноземними урядами, взаємні фонди або біржові інвестиційні фонди (ETF), які інвестують в активи за кордоном.

Для оцінки ролі прямих іноземних та портфельних інвестицій у сучасній світовій економіці доцільно порівняти їх обсяги у окремих країнах світу. Це дозволяє визначити, який тип міжнародного інвестування переважає залежно від рівня розвитку фінансового ринку та структури економіки країни. У таблиці 1.2 для порівняння представлені показники обсягів ПІІ та ІПІ у вибраних розвинених країнах світу за 2024 рік.

Таблиця 1.2

Порівняння обсягів ПІІ та ІІІ у розвинених країнах світу у 2024 році

Країна	ПІІ, млрд. дол.	ІІІ, млрд. дол.
США	25,11	-961,05
Велика Британія	-59,54	-43,64
Німеччина	32,56	34,34
Франція	-10,33	55,13
Японія	186,54	92,82
Сінгапур	-71,47	84

Джерело: складено на основі [47] [48].

Дані таблиці свідчать про те, що у розвинених країнах світу структура міжнародного інвестування є неоднорідною та залежить від особливостей національних фінансових ринків і економічної ситуації. Зокрема, у США та Великій Британії у 2024 році спостерігався значний чистий відтік портфельних інвестицій, що може бути пов'язано з нестабільністю фінансових ринків, зміною монетарної політики та переорієнтацією інвесторів на інші активи чи регіони.

Водночас Японія продемонструвала найвищі показники прямих іноземних інвестицій серед наведених країн, а також значні обсяги портфельного інвестування, що свідчить про високий рівень довіри інвесторів до японської економіки. Німеччина характеризувалася відносно збалансованими показниками ПІІ та ІІІ, тоді як Франція та Сінгапур поєднували відтік прямих іноземних інвестицій із позитивними обсягами портфельного інвестування.

Таким чином, у сучасних розвинених країнах прямі та портфельні інвестиції відіграють важливу роль у міжнародному русі капіталу, однак їх співвідношення може суттєво відрізнятися залежно від структури

економіки, рівня розвитку фінансового ринку та глобальної економічної кон'юнктури.

Приватний інвестор, зацікавлений у можливостях за межами своєї країни, найімовірніше буде інвестувати саме через ІІІ. На макrorівні іноземні портфельні інвестиції є частиною рахунку операцій з капіталом країни і відображаються в її платіжному балансі. Платіжний баланс вимірює обсяг грошових коштів, що надходять з однієї країни в іншу протягом одного фінансового року [10].

В загальному, іноземні портфельні інвестиції розподіляють за трьома категоріями в залежності від типу інвесторів:

Категорія І: у цій категорії інвесторами виступають представники державного сектору, такі як центральні банки, урядові установи та внутрішні агентства.

Категорія ІІ: до цієї категорії належать регульовані фонди широкого профілю, такі як пайові інвестиційні фонди, інвестиційні трасти та страхові компанії, а також регульовані банки, портфельні менеджери та інвестиційні консультанти.

Категорія ІІІ: до неї належать особи, які не підпадають під перші дві категорії, тобто ендавменти (фонд, сформований з пожертвувань або капіталу, який інвестується, а отриманий прибуток використовується для підтримки певної організації), благодійні товариства, трасти з філантропічними цілями, фонди, корпорації, трасти та приватні особи [11].

При ІІІ, як і при портфельному інвестуванні загалом, інвестор не здійснює активного управління інвестиціями або компаніями, що випустили ці цінні папери. Тобто, він не має прямого контролю над активами чи бізнесом.

Натомість прямі іноземні інвестиції (ІІІ) дозволяють інвестору придбати частку безпосередньо в бізнесі в іноземній країні. Наприклад,

інвестор із Нью-Йорка купує склад у Берліні, щоб здати його в оренду німецькій компанії, якій потрібні площі для розширення діяльності. Метою інвестора є створення довгострокового потоку доходів, що допомагає компанії збільшити її прибутки.

Такий ПП-інвестор контролює свої грошові вкладення і часто бере активну участь в управлінні компанією, в яку він вкладає кошти. Інвестор допомагає розбудовувати бізнес і чекає на повернення своїх інвестицій.

Однак, оскільки гроші інвестора «зав'язані» в компанії, він стикається з меншою ліквідністю та більшим ризиком при спробі продати цю частку. Інвестор також наражається на валютний ризик, який може знизити вартість інвестиції при конвертації з іноземної валюти у внутрішню валюту або долари США. Додатковим ризиком є політичний ризик, який може зробити іноземну економіку та інвестиції в ній нестабільними.

Хоча деякі з цих ризиків впливають і на іноземні портфельні інвестиції, вони діють меншою мірою, ніж у випадку з прямими іноземними інвестиціями. Оскільки ПП-інвестиції — це фінансові активи, а не нерухомість чи пряма частка в компанії, вони за своєю суттю є більш ліквідними (придатними для швидкого продажу).

Отже, ПП є більш ліквідними, ніж ПІ, і дають інвестору шанс на швидше повернення грошей або швидкий вихід із ринку. Проте, як і більшість інвестицій із короткостроковим терміном, активи ПП можуть страждати від волатильності. Капітал ПП часто залишає країну інвестування за будь-якої невпевненості або негативних новин, що може ще більше посилити економічні проблеми в цій країні.

Таким чином, іноземні портфельні інвестиції більше підходять для звичайного роздрібного інвестора, тоді як ПІ — це здебільшого сфера інституційних інвесторів, осіб із надвисоким рівнем статків та великих компаній [10].

Сучасний розвиток світової економіки характеризується суттєвою трансформацією фінансових ринків, що, своєю чергою, зумовлює зміни у підходах та інструментах інвестування. Загалом, інвестиційні інструменти (або також відомі як фінансові інструменти) — це будь-яка форма фінансової угоди, що дає власнику право на отримання доходу від вкладених коштів [13].

Ці інструменти забезпечують ефективний потік і передачу капіталу між інвесторами в усьому світі. Вони можуть бути активами у грошовій формі, контрактним правом на надання або отримання готівки чи іншого типу фінансового інструменту або ж підтвердженням права власності на певну структуру.

Класичні інвестиційні інструменти в загальному можна поділити на два типи: грошові (або ж касові) інструменти та похідні інструменти (також відомі як деривативи).

Вартість грошових інструментів безпосередньо залежить від ринку і визначається ним, оскільки їх можна легко купувати та продавати. Основними прикладами таких первинних інструментів є акції та облігації. Крім них, грошовими інструментами можуть бути депозити та позики, узгоджені між позичальниками та кредиторами, а також чеки, оскільки вони передають платіж з одного банківського рахунку на інший [14].

Загалом, акції – це цінні папери, які представляють право власності на частку в корпорації, що їх випустила. Вони є одиницями акціонерного капіталу і дають власнику право на частину прибутку корпорації пропорційно кількості куплених акцій. Акції купуються та продаються переважно на публічних біржах. Головною метою випуску акції є залучення коштів на ведення своєї діяльності.

Акціонер вважається співвласником компанії-емітента, і його частка визначається кількістю акцій, якими він володіє, відносно загальної

кількості акцій в обігу. Якщо компанія має 1000 акцій в обігу, а одна особа володіє 100 акціями, ця особа володітиме та матиме право на 10% активів і прибутків компанії. Варто зазначити, що акціонери не володіють корпорацією безпосередньо, оскільки корпорація є особливим типом організації, яку закон розглядає як юридичну особу, а власність корпорації юридично відокремлена від власності акціонерів, що обмежує відповідальність їх обох. Таким чином, важливість статусу акціонера полягає в тому, що він має право на частину прибутку компанії, що і є основою вартості акції. Чим більше акцій має акціонер, тим більшу частину прибутку отримує. Однак багато компаній не виплачують дивіденди, а натомість реінвестують прибуток у свій розвиток [15].

Акції можна класифікувати за різними ознаками. Залежно від прав, які вони надають власнику, виділяють прості та привілейовані акції. Водночас за інвестиційними характеристиками та особливостями поведінки на ринку розрізняють акції росту, дохідні акції та акції вартості.

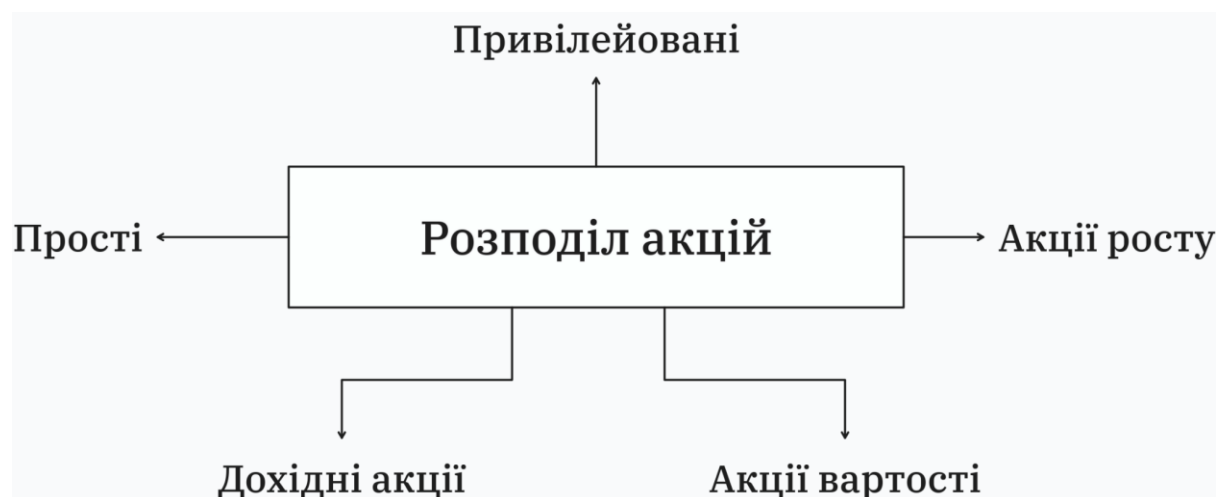

Рис. 1.3. Розподіл акцій

Джерело: складено на основі [16].

Прості акції є так званим базовим варіантом. Вони дають власникам право голосу на зборах акціонерів та право на отримання дивідендів.

Власники привілейованих акцій зазвичай не мають права голосу, але вони отримують дивідендні виплати раніше за власників простих акцій і мають пріоритет перед ними у разі банкрутства компанії та ліквідації її активів.

Окрім поділу за обсягом прав власника, акції також класифікують за їх інвестиційними характеристиками та потенціалом прибутковості. Наприклад, акції росту — це акції компаній, прибутки яких зростають швидше, ніж у середньому по ринку. Такі компанії рідко виплачують дивіденди, оскільки більшість прибутку спрямовується на подальший розвиток бізнесу. Інвестори купують такі акції переважно з метою отримання приросту капіталу, тобто зростання ринкової вартості акцій. Прикладами акцій росту часто є молоді технологічні компанії та стартапи.

Дохідні акції ж стабільно виплачують дивіденди (це частина прибутку компанії, що виплачується акціонерам). Інвестори купують їх заради стабільного доходу, який вони генерують. Стабільне комунальне підприємство, найімовірніше, буде прикладом дохідної акції. [16].

Акції вартості мають низький коефіцієнт ціни до прибутку (P/E), що означає, що їх дешевше купити, ніж акції з високим коефіцієнтом. Ці акції вартості можуть бути як акціями росту, так і дохідними акціями, а їхній низький показник коефіцієнта ціни до прибутку відображає той факт, що з певної причини вони втратили прихильність інвесторів. Люди купують акції вартості в надії на те, що ринок відреагував занадто гостро і ціна акції згодом відновиться.

Говорячи про можливі вигоди інвестування в акції, можна виділити потенційний приріст капіталу від володіння акцією, вартість якої з часом зростає, потенційний дохід від дивідендів, що виплачуються компанією та нижчі податкові ставки на довгостроковий приріст капіталу. Проте з іншого боку, таке інвестування має ризик падіння цін на акції компанії навіть до

нуля. Також у разі банкрутства існує можливість опинитися останнім у черзі на виплати, що несе ризик неотримання своїх виплат. Крім того, вартість акцій буде постійно коливатися (так звана волатильність), а розмір дивідендів може змінюватися [16].

За своєю сутністю, облігації — це інвестиційні продукти із фіксованим доходом, за якими фізичні особи позичають гроші уряду або компанії під певний відсоток на заздалегідь визначений період. Організація повертає ці кошти фізичним особам із виплатою відсотків на додаток до початкової номінальної вартості облігації.

Компанії, муніципалітети, штати та суверенні уряди використовують облігації, щоб забезпечити фінансування проєктів та операційної діяльності. Власники облігацій є власниками боргових зобов'язань або кредиторами емітента.

Облігації — це цінні папери з фіксованим доходом, які є одним із основних класів активів для приватних інвесторів поряд з акціями та грошовими еквівалентами. Позичальник випускає облігацію, яка містить умови позики, розмір відсоткових виплат та дату погашення, до якої основна сума облігації має бути повернута. Відсоткові виплати — це частина доходу, яку отримують власники облігацій за надання грошей емітенту.

Початкова ціна більшості облігацій зазвичай відповідає їхній номінальній вартості (паритету). Фактична ринкова ціна залежить від кредитоспроможності емітента, терміну до погашення та порівняння купонної ставки з загальним рівнем відсоткових ставок на ринку. Номінальна вартість облігації — це сума, яка виплачується кредитору в момент погашення.

На ринках виділяють чотири основні категорії облігацій. Хоча деякі платформи також містять доступ до іноземних облігацій, випущених глобальними корпораціями та урядами.

Корпоративні облігації випускаються компаніями з метою залучення фінансових ресурсів для розвитку діяльності, реалізації інвестиційних проєктів або рефінансування боргу. На відміну від банківського кредитування, випуск облігацій часто дозволяє компаніям отримати фінансування на більш вигідних умовах та з нижчими відсотковими ставками. Рівень прибутковості корпоративних облігацій зазвичай залежить від фінансової стійкості компанії та рівня ризику для інвесторів.

Муніципальні облігації випускаються органами місцевого самоврядування або регіональними органами влади для фінансування інфраструктурних проєктів, розвитку транспорту, освіти, медицини та інших суспільно важливих сфер. У багатьох країнах такі облігації мають податкові пільги для інвесторів, що підвищує їх інвестиційну привабливість.

Державні облігації емітуються урядами країн та вважаються одним із найбільш надійних фінансових інструментів. Залежно від строку обігу вони поділяються на короткострокові векселі (до одного року), середньострокові ноти (від 1 до 10 років) та довгострокові облігації (понад 10 років). Державні облігації активно використовуються для фінансування бюджетного дефіциту, реалізації державних програм та регулювання грошово-кредитної політики [17].

В останні роки особливого поширення набули так звані «зелені» облігації (green bonds) — фінансові інструменти, спеціально розроблені для фінансування сталих проєктів, таких як інвестиції в енергоефективність, скорочення викидів CO₂ та відновлювану енергетику. Їхнє зростання відображає не лише посилення уваги до питань сталого розвитку, але й

довіру інвесторів до цієї безпечної та передбачуваної форми фінансування, особливий завдяки активному розвитку ESG-інвестування [49].

Ціна на облігації змінюється щодня залежно від попиту та пропозиції. Якщо інвестор тримає облігацію до погашення, він поверне основну суму плюс відсотки. Проте власник може продати облігації на відкритому ринку, де ціна коливається. Крім того, ціна облігації змінюється обернено пропорційно відсотковим ставкам. Коли ставки зростають, ціни на облігації падають, щоб зрівняти дохідність облігації з поточними ринковими ставками, і навпаки [17].

Тепер щодо відмінностей між акціями та облігаціями. Почати варто з того, що акції випускаються компаніями для залучення капіталу з метою розвитку бізнесу або реалізації нових проєктів. Існує важлива відмінність між тим, чи купує хтось акції безпосередньо у компанії, коли вона випускає їх на первинному ринку, чи в іншого акціонера на вторинному ринку. Коли корпорація випускає акції, вона робить це в обмін на грошові кошти.

Облігації ж мають кілька відмінних від акцій ознак. Власники облігацій є кредиторами корпорації та мають право на отримання відсотків, а також на повернення інвестованої основної суми. Крім того, у разі банкрутства кредитори мають юридичний пріоритет перед іншими зацікавленими сторонами і з ними розраховуються в першу чергу, якщо компанія буде змушена продати свої активи. На противагу цьому, акціонери часто не отримують нічого у випадку банкрутства, що свідчить про те, що акції за своєю суттю є більш ризикованими інвестиціями ніж облігації [15].

Термін «дериватив» (що є похідним фінансовим інструментом) відноситься до типу фінансового контракту, вартість якого залежить від базового активу, групи активів або еталонного показника (бенчмарку). Як інструмент, деривативи виступають угодою між двома або більше

сторонами, якою можна торгувати на біржі або на позабіржовому ринку (Over-the-Counter, скорочено — OTC).

Деривативи використовуються для доступу до конкретних ринків і торгівлі різними активами. Зазвичай їх вважають формою просунутого інвестування. Найпоширенішими базовими активами для деривативів є акції, облігації, сировинні товари, валюти, відсоткові ставки та ринкові індекси. Вартість контракту залежить від зміни ціни базового активу — первинного інструмента.

Деривативи можна використовувати для хеджування, спекуляцій на напрямку руху базового активу або для створення позицій із кредитним плечем (левериджем). Ці активи зазвичай торгуються на біржах або на позабіржовому ринку (OTC), і часто доступ до них можна отримати через онлайн-брокера. Деривативи, що торгуються на позабіржовому ринку (OTC), зазвичай несуть більший ризик контрагента — небезпеку того, що одна зі сторін, залучених до транзакції, може не виконати свої зобов'язання або допустити дефолт. Позабіржові контракти укладаються приватно між двома контрагентами і не регулюються. Щоб захеджувати цей ризик, інвестор міг би придбати валютний дериватив, щоб, наприклад, зафіксувати певний обмінний курс. Деривативи, які можна використовувати для хеджування валютного ризику, включають валютні ф'ючерси та валютні свопи.

Хоча деривативи використовують акції та облігації, важливо розуміти принципову відмінність між похідними інструментами інвестування та грошовими. Як вже згадувалося, купуючи акцію, інвестор отримує частку у власності компанії та право на частину її прибутку у вигляді дивідендів. У випадку з облігаціями інвестор фактично надає позику емітенту та отримує фіксований дохід у вигляді процентів. На відміну від них, деривативи (похідні фінансові інструменти) не є самостійними активами, а являють

собою фінансові контракти, вартість яких залежить від зміни ціни певного базового активу — акцій, облігацій, валют, товарів, відсоткових ставок або фондових індексів. Тобто, деривативи не підтверджують права власності на актив і не передбачають прямого інвестування в нього, а використовуються переважно для хеджування ризиків, спекулятивних операцій або отримання прибутку від зміни ринкових цін [18].

До основних видів деривативів відносяться ф'ючерси, форварди, опціони та свопи.

Ф'ючерсний контракт — це угода про купівлю та поставку активу за фіксованою ціною у визначений момент у майбутньому. Такі типи контрактів зазвичай використовуються для зниження ризику коливання цін: наприклад, авіакомпанії можуть заздалегідь «зафіксувати» ціну на паливо. Вони торгуються на фондовій біржі за ринковою ціною в реальному часі.

Форвардні контракти схожі на ф'ючерси, але мають невеликі відмінності. Наприклад, форварди торгуються на позабіржовому ринку (ОТС), а не на біржі. Вони індивідуальні, а не стандартизовані, що забезпечує більшу гнучкість для налаштування умов контракту під будь-які конкретні потреби. Крім того, форварди несуть більше ризиків: сторони форвардної позиції можуть залучати до контракту додаткових учасників через що є можливість залишитися боржником декількох сторін. Крім того, якщо одна сторона більше не може виконати контракт, інші сторони можуть не повернути свої гроші (ризиком контрагента).

Опціонний контракт — це право, але не зобов'язання купити актив у певний момент у майбутньому. Опція виходу з контракту може бути реалізована або протягом терміну дії контракту, або в момент закінчення його терміну.

Своп — це угода про обмін чимось протягом певного періоду часу. Наприклад, дві сторони укладають угоду про обмін відсотковими ставками

— так званий відсотковий своп. У цьому разі одна сторона обмінює фіксовану відсоткову ставку на плаваючу, і навпаки. Опціони зазвичай торгуються на позабіржовому ринку (ОТС) — вони не відповідають вимогам лістингу на більшості бірж. Свопи використовуються для хеджування (страхування) або спекуляції на змінах базових цін, таких як відсоткові ставки [50].

Таким чином, деривативи є важливим елементом сучасних фінансових ринків, оскільки дозволяють інвесторам управляти ризиками, страхувати можливі збитки та отримувати прибуток від зміни ринкової кон'юнктури. Водночас їх використання пов'язане з підвищеним рівнем фінансових ризиків і потребує високого рівня професійної підготовки учасників ринку.

1.3. Передумови та чинники трансформації форм інвестування в умовах глобалізації

Трансформація форм інвестування є закономірним наслідком розвитку світової економіки, глобалізації фінансових ринків та стрімкого поширення цифрових технологій. У сучасних умовах традиційні форми інвестування поступово змінюються під впливом нових економічних, технологічних та соціальних факторів, що сприяє появі інноваційних фінансових інструментів і нових підходів до організації інвестиційної діяльності. Особливо помітними ці процеси є у розвинених країнах, де високий рівень розвитку фінансових ринків та інституційної інфраструктури створює сприятливі умови для швидкого впровадження сучасних інвестиційних механізмів.

Однією з основних передумов трансформації форм інвестування стала глобалізація, завдяки якій посилилися взаємопов'язаності ринків по

всьому світу, а також покращилися зв'язки та обізнаності щодо бізнес-можливостей у кожній країні.

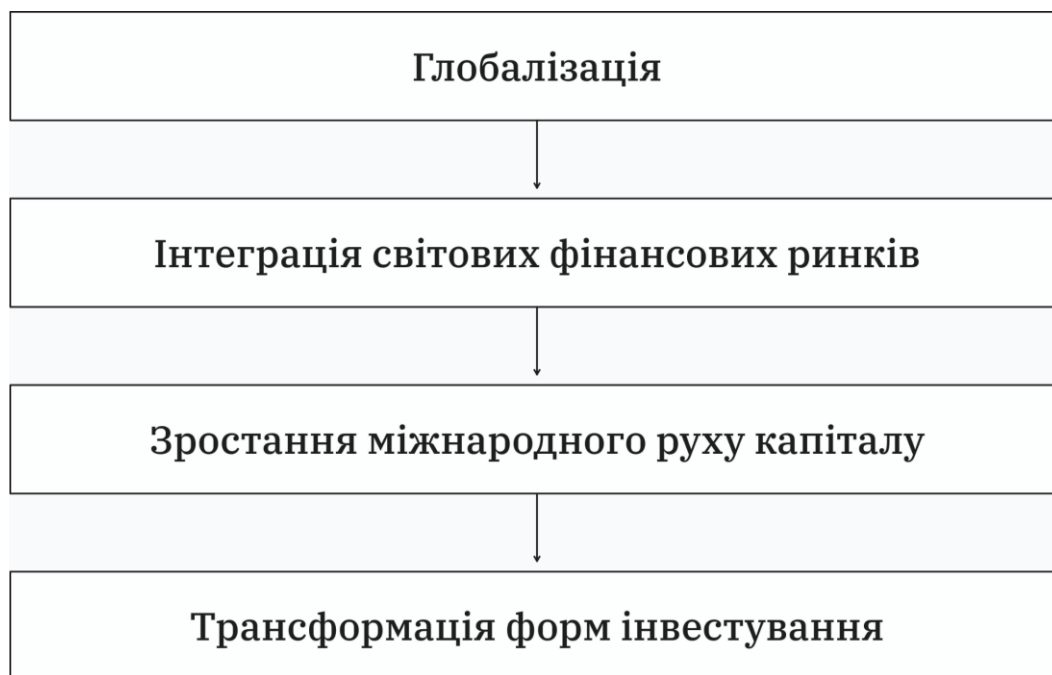

Рис. 1.4. Вплив глобалізації на трансформацію форм інвестування

Джерело: складено на основі [19].

Дедалі більше інвесторів можуть отримувати доступ до нових інвестиційних можливостей і вивчати нові ринки на більшій відстані, ніж раніше. Завдяки вдосконаленим комунікаційним технологіям потенційні ризики та потенціали для отримання прибутку стали значно доступнішими. Для інвесторів ці можливості відкривають ширший спектр варіантів для капіталовкладень і нові способи отримання прибутку. Оскільки інвестування у світові ринки доступне широкому загалу, наприклад, через купівлю акцій, більшість брокерських фірм має доступ до міжнародних фондових бірж і надає своїм клієнтам можливість купувати частки в компаніях по всьому світу.

Саме тому глобалізація та міжнародні інвестиції нерозривно пов'язані й стимулюють одна одну, адже компанії діють на міжнародному рівні, нарощуючи свої іноземні інвестиції заради взаємної вигоди та потреби

залишатися конкурентоспроможними. Компанії отримують вигоду від різниці в цінах, або арбітражу, на різних ринках праці та ресурсів. Глобалізація змушує взаємопов'язані економіки продовжувати інвестувати одна в одну для захисту свого економічного добробуту та отримання нових прибутків. Міжнародні інвестиції зросли як прямий результат глобалізації і продовжують зростати. Це залучає дедалі більше економік у процес глобалізації, що, своєю чергою, ще більше стимулює міжнародне інвестування [19].

Другим чинником трансформації міжнародного інвестування є цифровізація. Найбільш очевидний вплив здійснюється завдяки активному розвитку цифрових технологій, зокрема FinTech, blockchain, штучного інтелекту та онлайн-інвестиційних платформ, що суттєво змінює механізми здійснення інвестиційної діяльності та підвищує доступність фінансових послуг для широкого кола учасників ринку. Наприклад, впровадження цифрових технологій підвищує прозорість інвестиційного середовища, знижує операційні витрати та покращує загальну ефективність бізнесу. Цифровізація також полегшує реалізацію економічних процесів через електронні платформи, включаючи послуги електронного урядування, цифровий банкінг та системи онлайн-торгівлі. Тобто, крім прямого впливу на процес міжнародного інвестування, ці інструменти створюють більш ефективне та прозоре середовище, яке повинно бути дуже привабливим для інвесторів.

Звіти міжнародних організацій, таких як Світовий банк та ОЕСР, підкреслюють, що цифрова трансформація відіграє вирішальну роль у покращенні інвестиційного клімату, оптимізації бізнес-процесів та підвищенні економічної конкурентоспроможності. Впровадження цифрових платформ зменшує інформаційну асиметрію між учасниками

ринку, мінімізує транзакційні витрати та забезпечує більш ефективний розподіл капіталу.

Водночас цифрова економіка змінює глобальні потоки капіталу, збільшуючи інвестиції в інноваційні сектори, стартап-екосистеми та високотехнологічні галузі. Цифровізація сприяє розширенню секторів із високою доданою вартістю в структурі економіки та створює підґрунтя для сталого довгострокового розвитку [20].

Третьою передумовою трансформації є поглиблення розвитку фінансових ринків та поява новітніх фінансових інструментів, серед яких біржові інвестиційні фонди (ETF), ESG-інвестування, private equity та venture capital. Причиною появи нових інвестиційних інструментів було зростанням попиту на більш гнучкі, доступні та ефективні фінансові рішення. Це вдалося вирішити завдяки ETF-інвестування, яке поєднувало властивості інвестиційних фондів та акцій, а також забезпечувало високу ліквідність, диверсифікацію і низькі втрати. Разом із залученням ESG-інвестування це дозволило інвесторам вкладати кошти у компанії, що відповідають екологічним, соціальним та управлінським критеріям. Зростання популярності таких інструментів також зумовлене підвищенням уваги до сталого розвитку та відповідального ведення бізнесу. Крім того, ESG-фактори розглядаються як індикатори довгострокової стабільності та ефективного управління компаніями, що сприяє зниженню ризиків та підвищенню інвестиційної привабливості, адже високі ESG-показниками, як правило, свідчать про кращу адаптивність та більш стійкі результати діяльності [21].

Крім того, значний вплив на міжнародне інвестування мають глобальні кризові та геополітичні фактори — фінансові кризи, пандемії (такі як COVID-19), міжнародні конфлікти та санкційна політика. Такі події змушують інвесторів переглядати власні стратегії, підвищують значення

управління ризиками та стимулюють пошук більш гнучких і стійких фінансових інструментів.

Одним із найвідоміших факторів впливу на процес міжнародного інвестування була пандемія COVID-19, яка спричинила різке скорочення світових потоків прямих іноземних інвестицій та зумовила суттєві зміни у міжнародній інвестиційній політиці. Економічне потрясіння, спричинене пандемією COVID-19, змусило багато урядів посилити свої механізми скринінгу (перевірки) іноземних інвестицій або запровадити нові — і це незважаючи на різке падіння глобальних потоків прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Особлива увага приділялася скринінгу інвестицій у стратегічно важливі галузі — охороні здоров'я, технологічному секторі та критичній інфраструктурі. Як результат — багато країн посилили перевірку іноземних інвестицій з метою захисту національної безпеки та недопущення придбання стратегічних компаній в умовах фінансової нестабільності. Саме це спричинило трансформаційних змін у практиці політики інвестиційного скринінгу, а також у тому, як уряди та суспільства сприймають переваги та ризики, пов'язані з іноземними інвестиціями [22].

Значний вплив на трансформацію міжнародного інвестування мають також геополітичні конфлікти та посилення міжнародної напруженості. Зростання геополітичних ризиків, торговельних обмежень та санкційної політики сприяє фрагментації світової економіки та зміні напрямів міжнародних інвестиційних потоків.

Геополітична напруженість дедалі більше впливає на інвестування. Як доказ цьому — інвестиції між геополітично віддаленими країнами — тими, що мають розбіжні політичні інтереси чи зовнішню політику — зменшилися з 23% у 2013 році до 13% у 2022 році, а міжнародні компанії дедалі частіше враховують політичні ризики під час ухвалення інвестиційних рішень.

Через ці фактори, які постійно нестабільність глобального ринку, інвестори дедалі частіше вдаються до використання інструментів, здатних мінімізувати ризики, зокрема вже згаданого ESG-інвестування, страхування інвестицій від політичних ризиків (експропріації, санкцій, військових конфліктів чи обмежень на рух капіталу), а також диверсифікації активів. Одночасно держави розширюють механізми регулювання міжнародних інвестицій, посилюючи контроль за стратегічними секторами економіки та критичною інфраструктурою. Це свідчить про те, що сучасна трансформація форм інвестування дедалі більше визначається не лише економічними, а й політичними та безпековими чинниками [23].

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНВЕСТИВАННЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

2.1. Динаміка та структура інвестиційних потоків у розвинених країнах

У сучасних умовах міжнародний рух капіталу є одним із ключових чинників розвитку світової економіки та поглиблення міжнародних економічних відносин. Інвестиційні потоки відіграють важливу роль у забезпеченні економічного зростання, фінансуванні інноваційної діяльності, розвитку виробництва та інтеграції національних економік у глобальну фінансову систему. Особливе значення у структурі міжнародного руху капіталу належить розвиненим країнам, які виступають основними центрами як залучення, так і експорту інвестиційних ресурсів.

Упродовж останніх років динаміка міжнародних інвестиційних потоків зазнала суттєвих змін під впливом пандемії COVID-19, геополітичної нестабільності, інфляційного тиску, посилення монетарної політики провідних центральних банків та структурної трансформації світової економіки. Аналіз динаміки та структури інвестиційних потоків у розвинених країнах дає змогу оцінити сучасні тенденції міжнародного інвестування, визначити основні напрями руху капіталу, а також дослідити вплив глобальних економічних процесів на трансформацію міжнародних інвестиційних відносин.

Варто зазначити, що при аналізі міжнародних інвестиційних потоків важливо враховувати, що статистичні показники ПІІ можуть суттєво змінюватися під впливом значних фінансових операцій у окремих країнах, насамперед у європейських фінансових центрах. Такі коливання часто пов'язані не зі зростанням реальної інвестиційної активності, а з

внутрішньокорпоративними переказами капіталу, реструктуризацією транснаціональних корпорацій, податковою оптимізацією або масштабними транскордонними угодами зі злиття та поглинання (M&A). Саме тому міжнародні організації у своїх звітах часто окремо аналізують динаміку ПІІ як із урахуванням таких коливань, так і без них, що дозволяє більш об'єктивно оцінити реальні тенденції міжнародного інвестування.

Тож, відповідно до даних, представлених на рис. 2.1, у 2025 році глобальні потоки ПІІ зросли на 15% порівняно з 2024 роком, до 1 660 млрд доларів США. Однак без урахування значних коливань в окремих європейських країнах зростання було помірнішим — на рівні 6%.

Рис. 2.1 Глобальні потоки ПІІ, 1999-2025

Джерело: [24, с. 2].

Тобто, попри зростання глобальних потоків ПІІ у 2025 році, міжнародне інвестиційне середовище залишалося нестабільним. Значний вплив на структуру та масштаби інвестиційних потоків продовжували чинити геополітичні ризики, високі процентні ставки та загальна невизначеність світової економіки. Це свідчить про поступову трансформацію міжнародного інвестування в бік більш обережних та стратегічно орієнтованих капіталовкладень.

Хоча зростання було нерівномірним серед економік ОЕСР, проте більш послідовним серед країн з перехідною економікою. В обох групах це

було зумовлене переважно змінами у внутрішньофірмових позиках та вищим реінвестуванням доходів. На тлі сильнішого, ніж очікувалося, глобального зростання, але при тривалій геополітичній напруженості, політичній невизначеності та інфляційному тиску, активність M&A (злиття та поглинання) залишалася стійкою, тоді як оголошення про нові проєкти (також відомі як Greenfield) у 2025 році загальмувалися. Це свідчить про обережність міжнародних інвесторів щодо реалізації довгострокових інвестиційних проєктів в умовах глобальної нестабільності. На відміну від транскордонних угод M&A, Greenfield-інвестиції потребують значних фінансових витрат та довшого періоду окупності, тому вони є більш чутливими до економічної та політичної невизначеності.

Також, конфлікт на Близькому Сході та висока економічна невизначеність можуть погіршити результати показників інвестування за 2026 рік, адже геополітичні конфлікти дедалі більше впливають на міжнародні інвестиційні рішення, оскільки підвищують ризики для транснаціонального бізнесу, ускладнюють функціонування глобальних ланцюгів постачання та спричиняють перегляд інвестиційних стратегій міжнародних компаній.

Щодо припливів ПІ, то у 2025 році вони залишався під сильним впливом великих коливань в окремих європейських країнах. Загалом, потоки ПІ в зону ОЕСР зросли на 9% до 748 млрд доларів, проте без урахування коливань потоки впали на 2%. Серед країн ОЕСР найбільш помітне зниження зафіксовано в Австрії, Норвегії та Австралії — відповідні дані представлені на рис. 2.2.

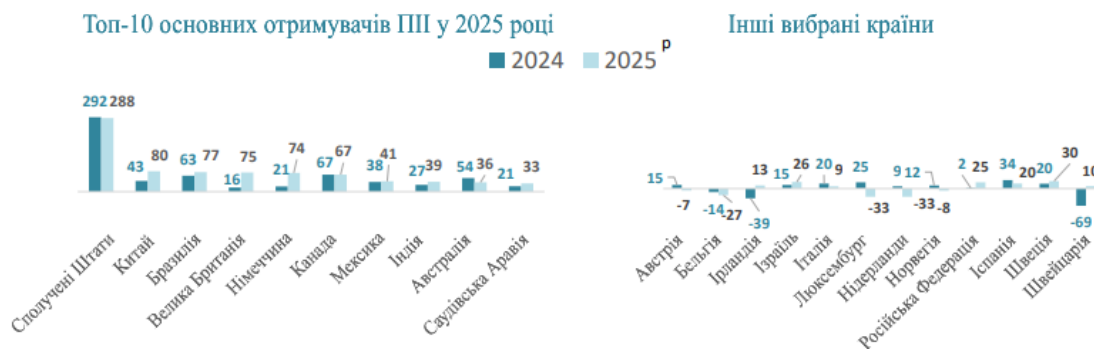

Рис. 2.2 Припливи ПІІ в окремі країни, 2024-2025

Джерело: [24, с. 2].

У зоні ЄС припливи ПІІ впали на 5% у 2025 році через зниження в Люксембурзі та Нідерландах, що було частково компенсовано відновленням в Ірландії та значним стрибком у Німеччині. Зниження інвестиційної активності в окремих країнах Європейського Союзу може бути пов'язане як із макроекономічною нестабільністю, так і зі змінами у регуляторному середовищі, посиленням монетарної політики та зростанням вартості фінансування для бізнесу [24, с. 2].

Скорочення припливу ПІІ в окремих країнах ЄС також демонструє нерівномірність інвестиційної активності серед розвинених економік. Водночас, відновлення показників у Німеччині та Ірландії свідчить про збереження високої інвестиційної привабливості технологічно розвинених економік із потужною інноваційною базою.

Потоки ПІІ в економіках країн G20, що не входять до ОЕСР, зросли на 42%, причому зростання було зафіксовано в усіх країнах, за винятком Аргентини, Індонезії та Південної Африки. Потоки в Китаї відновилися вперше після трьох років послідовного падіння, що було зумовлено змінами в обсягах внутрішньофірмових позик, а також свідченням важливості ролі азійського регіону у світових інвестиційних процесах. І, попри тенденції до регіоналізації та геоекономічної фрагментації, Китай залишається одним із ключових центрів міжнародного виробництва та інвестування.

Сполучені Штати залишалися головним напрямком для припливу ППІ у світі у 2025 році (288 млрд доларів), за ними йдуть Китай (80 млрд доларів) та Бразилія (77 млрд доларів).

Відтік ППІ із зони ОЕСР зріс на 12%, але залишився загалом стабільним, якщо не враховувати значні коливання в окремих європейських країнах. Серед інших економік ОЕСР, найбільш суттєве зростання зафіксували Франція та Німеччина (рис. 2.3) , що було зумовлено переважно потоками акціонерного капіталу у Франції, а також вищим рівнем реінвестування доходів і змінами у внутрішньофірмових позиках у Німеччині. Натомість, відтік ППІ знизився в Канаді та Іспанії, що відображає скорочення потоків акціонерного капіталу.

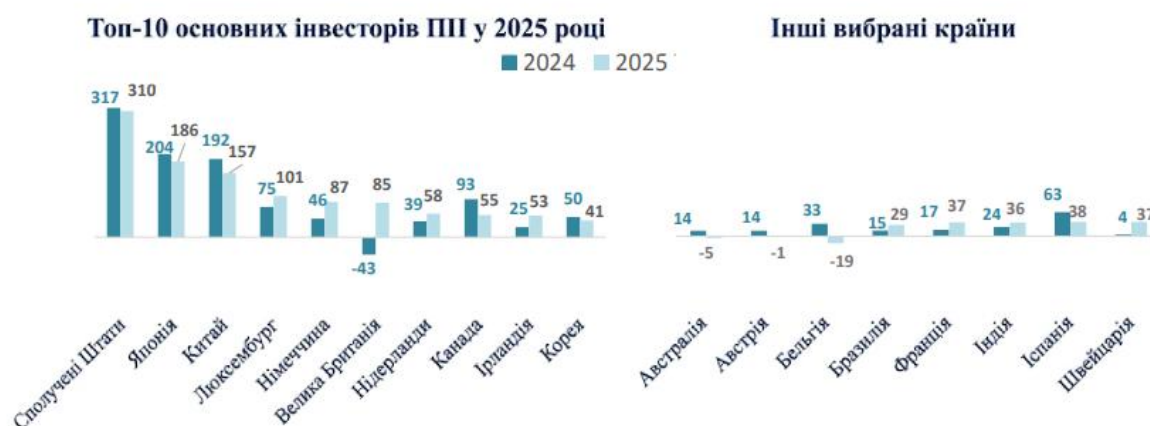

Рис. 2.3 Відтік ППІ з окремих країн, 2024-2025 (млрд. дол.)

Джерело: [24, с. 4].

Зростання відтоку ППІ з розвинених країн свідчить про активізацію міжнародної експансії транснаціональних корпорацій та прагнення компаній диверсифікувати виробництво, ринки збуту й джерела ресурсів.

У зоні ЄС відтік ППІ у 2025 році зріс на 24%. Однак без урахування мінливого (волатильного) відтоку з окремих країн ЄС зростання було помірнішим і склало 10%, що було зумовлено відновленням показників у Франції та Німеччині [24, с. 3].

Відтік ПІІ з країн G20, що не входять до ОЕСР, знизився на 2% у 2025 році через падіння в Китаї другий рік поспіль, що відображає зміни в обсягах внутрішньофірмових позик. Попри це зниження, Китай залишається одним із головних світових джерел відтоку ПІІ. Це свідчить про збереження важливої ролі цієї країни у глобальному русі капіталу та посилення економічного впливу азійського регіону у міжнародній інвестиційній системі. Навпаки, Бразилія та Індія зафіксували вищий рівень відтоку, що було підтримано зростанням потоків акціонерного капіталу, а у випадку Бразилії — також змінами у внутрішньофірмових позиках.

У 2025 році основними джерелами відтоку ПІІ у світі були Сполучені Штати (310 млрд доларів), Японія (186 млрд доларів) та Китай (157 млрд доларів).

Потоки ПІІ в акціонерний капітал у 2025 році у країнах ОЕСР різко скоротилися порівняно з 2024 роком, впавши на 84% (рис 2.4). Однак, якщо не враховувати значні коливання в окремих європейських економіках, зниження було менш вираженим і склало 25%. Це скорочення не обов'язково свідчить про сповільнення нової інвестиційної активності, оскільки масштабні операції з вилучення капіталу можуть нівелювати нові інвестиції, що призводить до зниження чистих потоків акціонерного капіталу. Найбільше падіння серед країн ОЕСР зафіксовано в Норвегії, Австралії та Австрії, що, можливо, відображає сповільнення нової інвестиційної активності після завершення великих транскордонних угод зі злиття та поглинання (M&A), об'єктами яких були Норвегія та Австралія у 2024 році. Загалом, Сполучені Штати стали найбільшим отримувачем ПІІ в акціонерний капітал серед країн ОЕСР у 2025 році (100 млрд доларів США), за ними йдуть Канада (44 млрд доларів США) та Німеччина (39 млрд доларів США) [24, с. 4].

Проте, різке скорочення потоків ПІІ в акціонерний капітал не обов'язково означає загальне падіння міжнародної інвестиційної активності. Значною мірою це пояснюється високою волатильністю транскордонних угод зі злиття та поглинання, а також масштабними процесами дезінвестування в окремих країнах. Це свідчить про зростання нестабільності міжнародних фінансових потоків та підвищення чутливості інвесторів до глобальних ризиків.

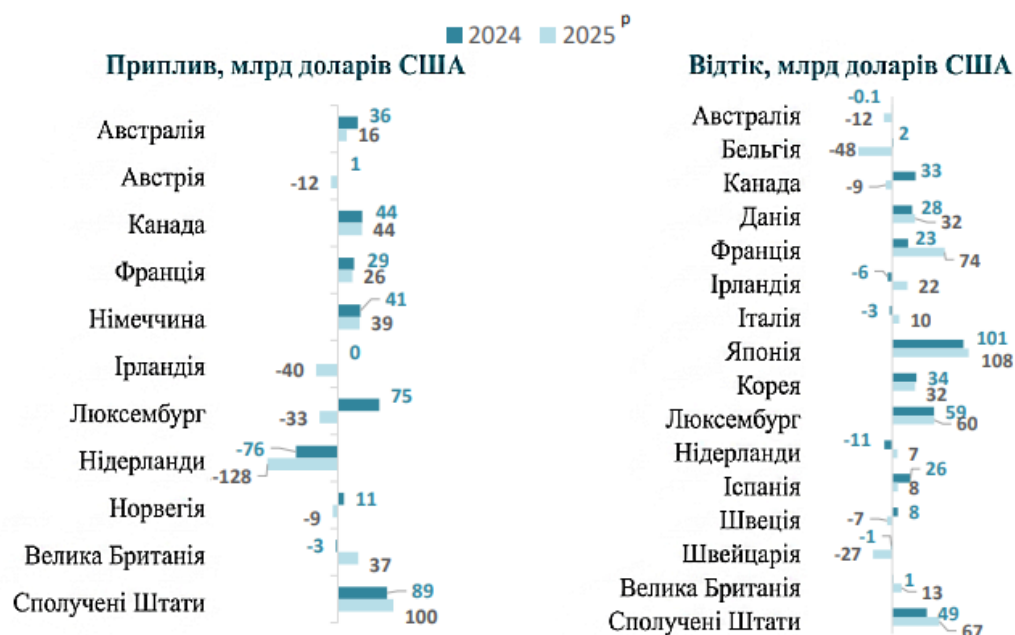

Рис. 2.4 Потоки акціонерного капіталу в окремих країнах ОЕСР

Джерело: [24, с. 5].

Відтік ПІІ в акціонерний капітал із країн ОЕСР залишався стабільним у 2025 році порівняно з 2024 роком, якщо виключити значні коливання в окремих європейських країнах. Серед країн ОЕСР Франція і, меншою мірою, Сполучені Штати зафіксували найбільше зростання відтоку ПІІ в акціонерний капітал. Навпаки, у Канаді та Іспанії спостерігалось найбільш виражене зниження, а Японія була найбільшим джерелом відтоку ПІІ в акціонерний капітал серед країн ОЕСР у 2025 році (108 млрд доларів), що відображає традиційно активну зовнішньоекономічну стратегію японських корпорацій, спрямовану на розширення міжнародної присутності та доступ

до нових ринків. На другому місці була — Франція (74 млрд доларів), а на третьому — Сполучені Штати (67 млрд доларів) [24, с. 5].

Значне скорочення потоків ПІІ в акціонерний капітал демонструє високий рівень нестабільності міжнародного інвестиційного середовища. Водночас така динаміка не завжди означає зниження загальної інвестиційної активності, оскільки великі обсяги дезінвестування та корпоративної реструктуризації можуть суттєво впливати на чисті показники ПІІ.

Дохід від ПІІ включає частку іноземного інвестора в прибутках його афілійованих компаній та чисті відсотки за внутрішньофірмовою заборгованістю. Зміни в прибутках відображають коливання рентабельності інвестицій і далі поділяються на дивіденди та реінвестовані доходи. Дохід від ПІІ та його компоненти оцінюються на основі даних, наданих країнами ОЕСР. У 2025 році виплати та надходження доходів від ПІІ в зоні ОЕСР відновилися, досягнувши 2,6% та 3,3% ВВП зони ОЕСР відповідно.

Доходи від ПІІ, що підлягають виплаті афілійованими компаніями, розташованими в країнах ОЕСР (тобто доходи ОЕСР від вхідних ПІІ), зросли на 10% у 2025 році порівняно з 2024 роком. У той час як дивідендні виплати залишалися стабільними, реінвестовані доходи зросли на 24%, що свідчить про збереження довгострокової зацікавленості іноземних інвесторів у діяльності своїх закордонних філій навіть в умовах нестабільного економічного середовища. Іноземні філії в Ірландії, Сполучених Штатах та Нідерландах були найбільшими джерелами доходів від ПІІ до виплати в зоні ОЕСР (рис. 2.5) [24, с. 6].

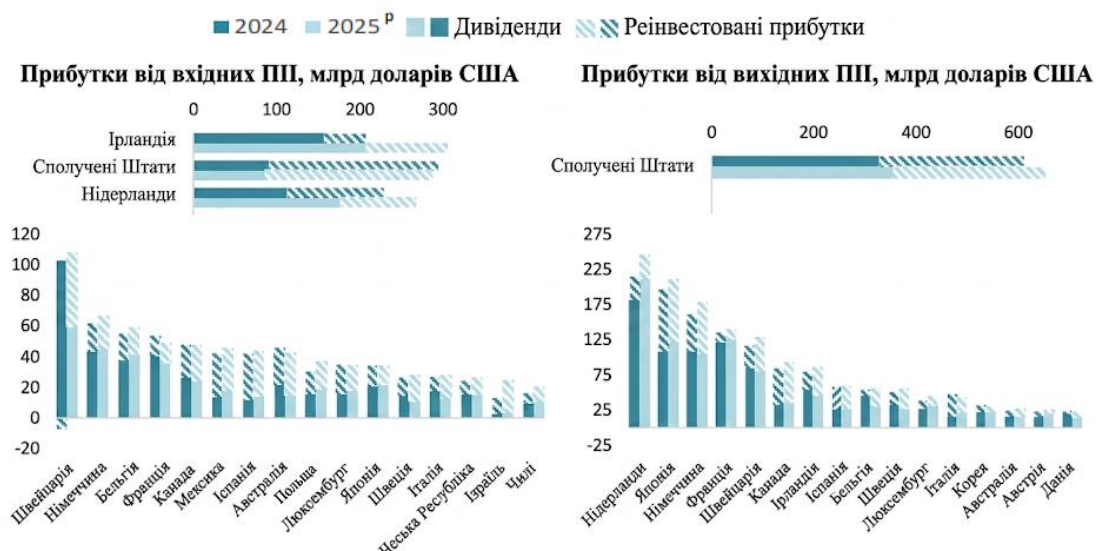

Рис. 2.5 Прибутки від ПІІ обраних країн, 2024-2025

Джерело: [24, с. 7].

Доходи від ПІІ, що підлягають отриманню материнськими компаніями, розташованими в країнах ОЕСР (тобто доходи ОЕСР від вихідних ПІІ), також зросли на 10% у 2025 році. Обсяг дивідендів знизився на 2%, тоді як реінвестовані доходи зросли на 34%. Материнські компанії в Сполучених Штатах залишилися безумовно найбільшим отримувачем доходів від ПІІ до отримання в зоні ОЕСР. Загалом, зростання обсягів доходів від ПІІ до виплати та отримання в країнах ОЕСР може частково відображати високі показники діяльності великих багатонаціональних підприємств (БНП), що працюють у секторах інформаційних технологій, комунікаційних послуг, фінансів та охорони здоров'я у 2025 році [24, с. 6].

2.2. Трансформація традиційних форм інвестування (ПІІ, портфельні інвестиції)

Як вже згадувалося, сучасні умови глобалізації стимулюють суттєві зміни у процесі міжнародного інвестування, які охоплюють не лише масштаби руху капіталу, а й механізми його функціонування, структуру

інвестиційних потоків та роль основних учасників фінансового ринку. Крім того, глобалізація стимулює розвиток світової економіки та поглиблення міжнародної фінансової інтеграції, що, в свою чергу, зумовлює зростання попиту на послуги ринків капіталу та цінних паперів порівняно з традиційними банківськими послугами. Внаслідок цього, інвестиційні фонди та інші небанківські фінансові інститути починають відігравати дедалі важливішу роль у міжнародному русі капіталу та забезпеченні економічного розвитку [25].

Традиційні форми міжнародного інвестування, такі як прямі іноземні інвестиції (ПІІ) та іноземні портфельні інвестиції (ПФІІ), продовжують залишатися ключовими інструментами міжнародного руху капіталу, однак їхній характер поступово трансформується під впливом глобалізації, цифровізації економіки, розвитку фінансових технологій та лібералізації світових фінансових ринків.

Тривалий час міжнародне інвестування у країнах ЄС характеризувалося переважно банкоцентричною моделлю, адже раніше саме банки виступали основними посередниками у процесі перерозподілу капіталу між країнами. Значна частина міжнародних інвестицій здійснювалася через довгострокове банківське кредитування або безпосередні капіталовкладення транснаціональних корпорацій у виробничі потужності, інфраструктурні об'єкти та дочірні підприємства за кордоном.

Рис. 2.6. Відсоткове співвідношення боргових цінних паперів приватного та державного секторів в обігу, капіталізації фондового ринку та активів формального банківського сектору.

Джерело: [26].

Дані за 2015 рік, представлені на рис. 2.4, є підтвердженням того, що раніше традиційно нефінансовий корпоративний сектор у Європі значною мірою покладався на банківські позики, оскільки майже 43% усього фінансування припадало на банківські кредити. І хоча частка фондового ринку (акцій) та ринку облігацій разом складають значну частину, проте банківський сектор залишався домінуючим джерелом ресурсів.

З іншого боку, у порівнянні із США, доступ до ринків капіталу в ЄС залишався менш розвинутим. Відповідно до даних, представлених на рис. 2.5, у країнах ЄС та ЄС-27 близько 75–80% корпоративного боргу припадало на кредити в банках, і лише невелика частка — облігації.

Рис. 2.7. Банківське кредитування проти корпоративних облігацій як % від корпоративного боргу (за 3 роки до 2015 р.)

Джерело: [26].

З іншого боку, у США ситуація була дзеркальна: понад 70% боргу компаній залучено через ринок облігацій, і лише близько 25–30% — через банки. Тобто, на той час американські компанії фінансувалися переважно через ринки капіталу, а європейські — через банки [26].

Однак, навіть незважаючи на такі значні показники залученості банків у процеси міжнародного інвестування, поступовий розвиток глобальних фінансових ринків, цифрових технологій та процесів фінансової лібералізації сприяв трансформації традиційної банкоцентричної моделі міжнародного інвестування. Крок за кроком, фондові біржі, інституційні інвестори, інвестиційні фонди та інші небанківські фінансові установи почали набувати більшого значення, що призвело до переходу до більш ринково-орієнтованої системи фінансування. Такі умови забезпечили більшу мобільність фінансових ресурсів, розвиток цифровізації

інвестування, створення нових інвестиційних інструментів та розширення доступу інвесторів до міжнародних ринків капіталу.

Проте, важливо розуміти, що банки та ринки капіталу не конкурують між собою за обмежену кількість інвестиційних можливостей, а самі ринки капіталу не є загрозою для традиційних банківських моделей. Вони обидва є важливими і взаємодоповнюючими інструментами фінансування реального сектору економіки. У процесі розвитку світової фінансової системи відбувається не витіснення банківського сектору, а поступовий перерозподіл функцій між банківським фінансуванням та ринковими механізмами залучення капіталу [26].

Одним із найважливіших та найбільш показовим проявом трансформації міжнародного інвестування є стрімке зростання ролі ринків капіталу у світовій фінансовій системі. Для аналізу можна навести дані ринкової капіталізації компаній, акції яких перебувають в обігу на фондових біржах.

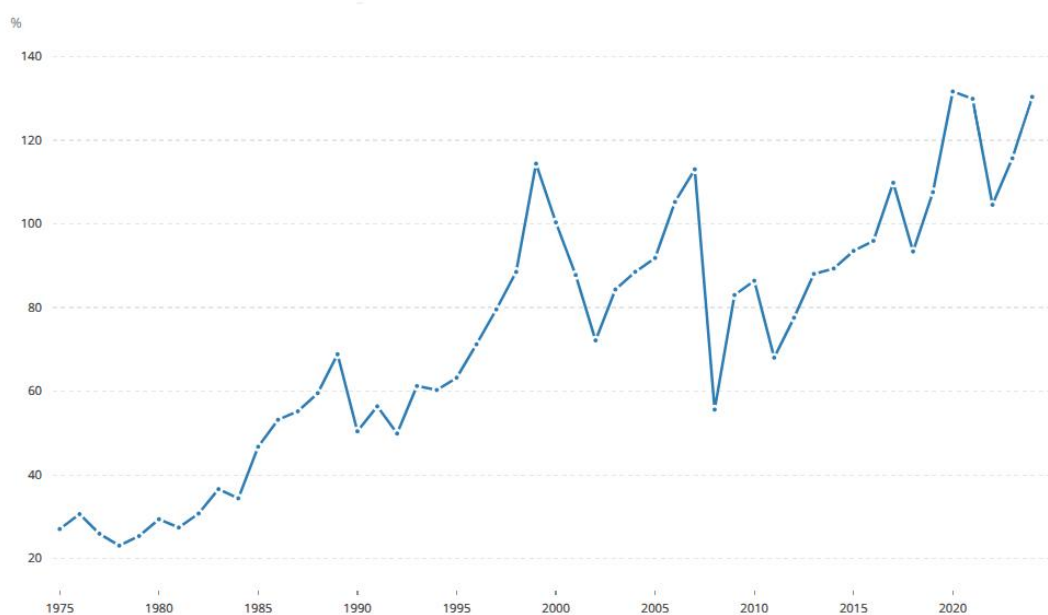

Рис. 2.8. Ринкова капіталізація лістингових внутрішніх компаній (% від ВВП)

Джерело: [27].

Відповідно до даних рис. 2.8, останні десятиліття характеризуються загальною тенденцією до зростання ринкової капіталізації лістингових компаній у світі відносно світового ВВП. Ще у середині 1970-х років цей показник становив близько 30%, тоді як у 2020-х роках він перевищив 120%. Це зростання є свідченням посилення ролі фондових ринків у процесі міжнародного руху капіталу.

Особливо активне зростання ринкової капіталізації спостерігалось наприкінці 1990-х років та після 2010 року, що було пов'язано з розвитком цифрових технологій та транснаціональних корпорацій. Водночас, на графіку є помітні коливання — у 2008 році, внаслідок глобальної світової кризи, та у 2022 році через повномасштабне вторгнення РФ в Україну. Таке стрімке падіння у ці роки демонструє високий рівень чутливості ринків капіталу до глобальної економічної нестабільності [27].

Зростання ролі ринків капіталу супроводжувалося також зміною структури основних учасників міжнародного інвестування. Якщо раніше ключовими фінансовими посередниками виступали переважно банки, то в сучасних умовах дедалі більшого значення набувають інституційні інвестори — широкий спектр суб'єктів, які володіють активами (тобто, інвестувати свої активи безпосередньо) або управляють ними (тобто, інвестують активи від імені інших структур та фізичних осіб). До власників активів належать такі структури, як страхові компанії, державні та приватні пенсійні фонди, а до управителів активами можна віднести інвестиційних радників, хедж-фонди та компанії прямого інвестування.

Інституційні інвестори мають декілька відмінних від інших типів інвесторів ознак. По-перше, вони мають більший масштаб, ніж роздрібні інвестори, і тому схильні до більш складного процесу прийняття інвестиційних рішень. По-друге, їхній масштаб дозволяє їм поширювати свою інвестиційну діяльність за межі внутрішніх публічних ринків,

отримуючи переваги від ширшої диверсифікації портфеля. По-третє, на відміну від інших великих інвесторів, таких як холдингові компанії та уряди, інституційні інвестори зазвичай є більш диверсифікованими і рідко володіють контрольними пакетами акцій компаній.

Сучасний ландшафт інституційних інвесторів свідчить про те, що великі інституції володіють значними частками капіталу в лістингових компаніях на різних ринках.

За останні роки інституційні інвестори стали критично важливими власниками публічних акцій на більшості розвинених ринків. Станом на 2024 рік управителі активами володіють 65% і 59% акцій компаній, що котируються на біржах США та Великобританії відповідно (рис. 2.9).

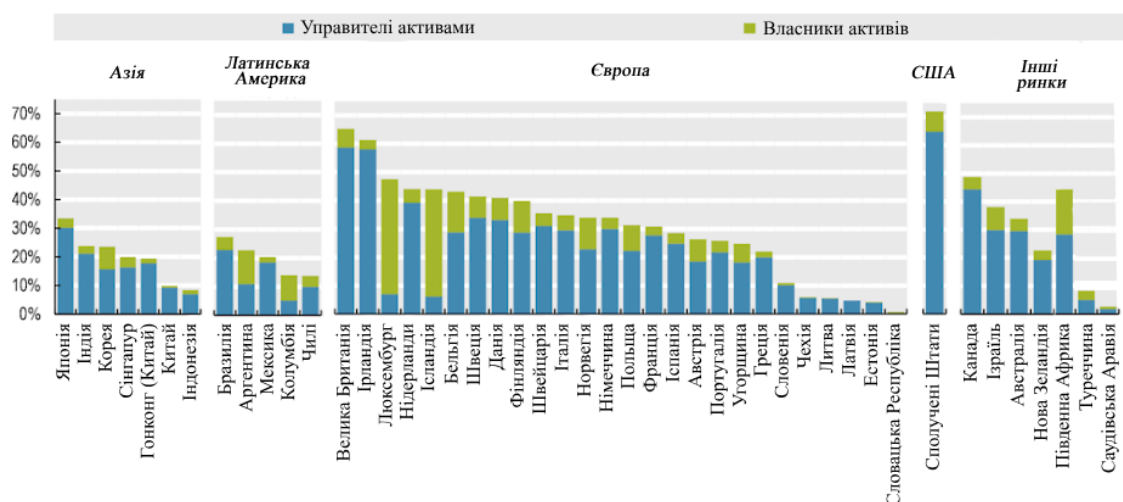

Рис. 2.9 Частки в публічних акціях, що належать інституціям з управління активами та власникам активів у 2024 році

Джерело: [28].

Вони тримають щонайменше 30% лістингового капіталу в Канаді, Данії, Ірландії, Японії, Нідерландах, Швеції та Швейцарії. Зростання частки власності управителів активами помітне і на ринках, що розвиваються, таких як Південна Африка (28%), Бразилія (23%) та Індія (21%). Крім того, інституції — власники активів володіють 41% акцій у Люксембурзі, 38% в

Ісландії та щонайменше 10% в Аргентині, Бельгії, Фінляндії, Норвегії та Південній Африці.

Власність інституційних інвесторів характеризується високим рівнем концентрації, хоча її ступінь варіюється залежно від ринку. На менших ринках, таких як Естонія, Латвія, Литва, Люксембург та Словацька Республіка, найбільший інституційний інвестор у кожній компанії володіє в середньому понад 70% усіх інституційних активів у капіталі (рис. 2.10).

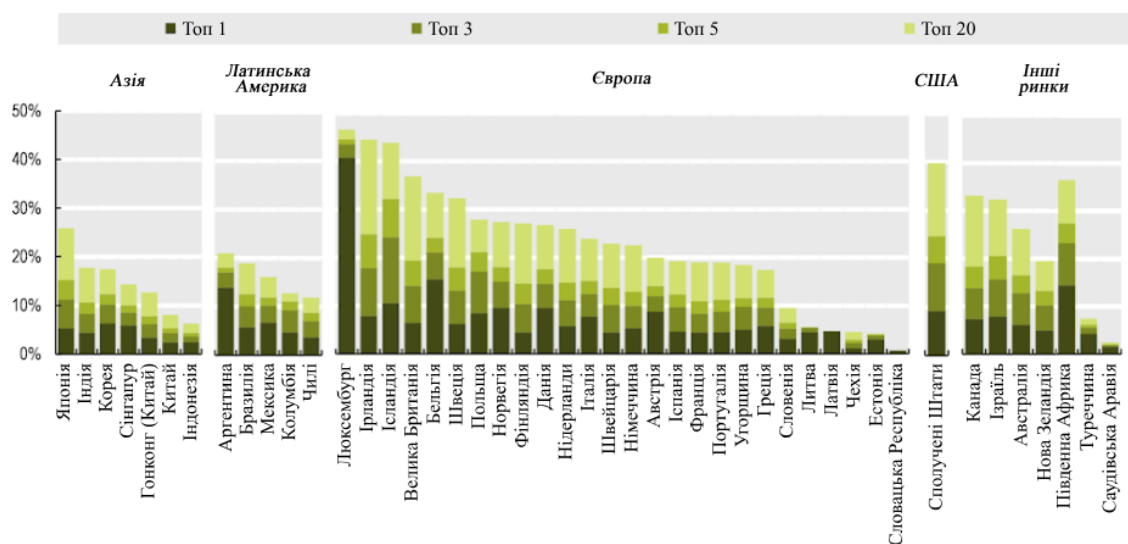

Рис. 2.10 Рівень концентрації власності інституційних інвесторів у 2024 році

Джерело: [28].

На більш розвинених ринках, таких як Великобританія та США, інституційна власність демонструє високий рівень концентрації, якщо враховувати 20 найбільших інституційних інвесторів у кожній компанії. Аналогічно, у той час як у Канаді найбільший інституційний інвестор володіє в середньому 7% капіталу (15% від загального обсягу інституційних інвестицій), 20 найбільших інституційних інвесторів володіють 33% капіталу (68% від загального обсягу інституційних інвестицій).

Тенденція до того, що інституційні інвестори стають дедалі більшими власниками публічних акцій, ставить важливі питання щодо ефективності

їхньої взаємодії з лістинговими компаніями через різний рівень концентрації власності на ринках. На таких ринках, як Великобританія та США, де кілька інституційних інвесторів є великими власниками акцій, вони можуть мати більше важелів впливу та фінансових стимулів для впливу на корпоративне управління, стратегію та практики сталого розвитку компаній, у які вони інвестують. На ринках, де частка власності інституційних інвесторів відносно низька, можуть існувати бар'єри для взаємодії між інвесторами та компаніями, наприклад, через присутність державного сектору як акціонера. Це може призвести до того, що інституційні інвестори матимуть менше важелів впливу на прийняття рішень у компаніях.

Власність інституційних інвесторів на ринках публічних акцій демонструє значну концентрацію. Ця тенденція відображається і в активах під управлінням найбільших світових управителів активами, незалежно від класу активів. За останнє десятиліття обсяг активів під управлінням 20 найбільших управителів активами (щодо яких доступні дані) зріс на 84% — з 30 трильйонів доларів США у 2015 році до 56 трильйонів доларів США у 2024 році. У 2015 році активи 20 найбільших управителів становили 32% від усіх активів фінансових установ; у 2024 році ця частка зросла до 38% [28].

Паралельно зі зміною структури учасників міжнародного інвестування відбувалася і трансформація механізмів здійснення інвестиційної діяльності. Важливу роль у цьому процесі відіграла цифровізація фінансового сектору та розвиток сучасних інформаційних технологій.

Зокрема, інтеграція цифрових активів та технології розподіленого реєстру (DLT) стала фундаментальним зрушенням, перетворивши токенизацію, тобто створення віртуального аналога реального активу, який

відображає його точну вартість і права власності у цифровій формі, з експериментальних проєктів на базовий інструмент провідних фінансових установ, які вже обробляють транзакції на трильйони доларів США. Основна цінність цих інновацій полягає у використанні смарт-контрактів та нового розрахункового рівня на базі токенизованих грошей (стейблкоїнів, цифрових валют центральних банків), що уможлиблює проведення транскордонних і так званих атомарних розрахунків у режимі реального часу. Завдяки цьому час виконання угод скорочується з кількох днів до секунд, що кардинально знижує контрагентські ризики, вивільняє заблокований капітал та стимулює формування більш прозорого, ефективного і ліквідного глобального інвестиційного середовища [41].

Проте, незважаючи на стрімкий розвиток та очевидні переваги, процес токенизації супроводжується низкою ризиків і бар'єрів для впровадження. Основною перешкодою залишається фрагментованість платформ, адже більшість систем працюють як ізольовані приватні реєстри, яким не вистачає сумісності та загальноприйнятих стандартів даних. Крім того, інвестори стикаються з проблемою обмеженої ліквідності на вторинному ринку та відсутністю глобальної правової гармонізації (особливо щодо визнання смарт-контрактів та фінальності розрахунків у різних юрисдикціях). Значним стримуючим фактором для фінансових установ є також висока початкова вартість переходу на цифрову інфраструктуру, що вимагає значних інвестицій та необхідності паралельного обслуговування як застарілих, так і новітніх цифрових систем [41] [42].

Іншою важливою складовою трансформації інвестування є фінансові технології — нові технології, спрямовані на покращення, автоматизацію надання та використання фінансових послуг. По суті, FinTech застосовуються для того, щоб допомогти компаніям, власникам бізнесу та

споживачам краще управляти своїми фінансовими операціями, процесами та життям. Вони складаються зі спеціалізованого програмного забезпечення та алгоритмів, які використовуються на комп'ютерах і смартфонах. FinTech охоплює різні сектори та галузі, такі як освіта, роздрібний банкінг, фандрейзинг та некомерційні організації, управління інвестиціями, а також розробка та використання криптовалют [43].

Нині основними тенденціями для FinTech-індустрії є вбудоване фінансування (оплата через платформи та додатки), штучний інтелект та машинне навчання, цифрові валюти центральних банків (CBDC), відкритий банкінг та інтеграція API, регуляторні технології (Regtech), кібербезпека, сталий розвиток та зелене фінансування, блокчейн та технологія розподіленого реєстру (DLT), реальні активи (RWA) [44].

У 2025 році глобальні інвестиції у сферу фінтех продемонстрували повернення до зростання. На більшості ринків спостерігалось збільшення інвестування, що відображає стабілізацію фінансового середовища після кількох років спаду та «перезавантаження» стратегій інвесторів. Фінтех-компанії в усьому світі залучили загалом 53 мільярди доларів США в межах 5 918 угод. Лідерами по інвестуванню стали Сполучені Штати на які припало 25,1 млрд доларів інвестицій. Велика Британія зберегла за собою друге місце у світі з інвестиціями в розмірі 3,6 млрд доларів, а за нею на третьому місці Індія з показником 3,4 млрд доларів [45].

Таким чином, цифровізація фінансового сектору має провідний вплив на трансформацію сучасного міжнародного інвестування. Розвиток токенизації, технології розподіленого реєстру та FinTech-рішень сприяв підвищенню швидкості, прозорості та ефективності міжнародного руху капіталу, а також розширив доступ інвесторів до глобальних фінансових ринків. Водночас активне впровадження цифрових технологій супроводжується низкою викликів, серед яких особливе значення мають

питання кібербезпеки, правового регулювання та забезпечення сумісності цифрових платформ. Попри це, цифрові технології продовжують формувати нову модель функціонування міжнародного інвестування, роблячи його більш інтегрованим, мобільним та технологічно орієнтованим.

2.3. Розвиток новітніх інструментів інвестування та їх роль у сучасній економіці

Незважаючи на значне та довготривале використання традиційних інструментів інвестування, сучасні тенденції зумовлюють зміни та створення нових інструментів. До найбільш значущих можна віднести ETF (пасивне інвестування) та ESG-інвестування.

ETF (також відомі як біржові інвестиційні фонди) — це різновид інвестиційних фондів, які, як і взаємні фонди, вкладають капітал у широкий перелік фінансових інструментів. Проте, на відміну від традиційних взаємних фондів (інституційні інвестиційні фонди, які акумулюють кошти великої кількості інвесторів та інвестують їх у диверсифікований портфель фінансових активів), акції ETF котируються на фондових біржах, а інвестори можуть вільно торгувати ними між собою протягом дня. Однією з ключових переваг ETF є низький рівень витрат, пов'язаних з інвестуванням у ці інструменти [29]. Особливістю цього інвестування є те, що при купівлі не відбувається прямої передачі права власності на окремі акції, оскільки інвестори купують частку фонду, який, у свою чергу, володіє акціями компаній. На відміну від інших фондів, ціни на акції ETF визначаються протягом усього дня і, зазвичай, мають низькі витрати [35].

Для кращого розуміння особливостей ETF доцільно порівняти їх із традиційними взаємними фондами, які тривалий час залишалися одним із

основних інструментів колективного інвестування. Основні характеристики наведені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Порівняльна характеристика ETF та взаємних фондів

Критерій	ETF	Взаємні фонди
Управління	Переважно пасивне	Переважно активне
Механізм торгівлі	Торгуються на біржі протягом дня	Операції здійснюються 1 раз на день
Мінімальні інвестиції	Відсутні або низькі	Часто встановлюється мінімальна сума
Витрати	Нижчі комісії	Вищі витрати
Ліквідність	Висока	Низька
Диверсифікація	Висока	Низька

Джерело: складено на основі [37].

Однією з головних переваг ETF, у порівнянні із взаємними фондами, є широкий рівень диверсифікації. Через придбання одного ETF інвестор може отримати доступ одразу до великої кількості акцій, облігацій або інших фінансових активів із різних секторів економіки та країн світу, що дозволяє суттєво знизити інвестиційні ризики порівняно з купівлею окремих цінних паперів.

Крім того, ETF характеризуються відносно низькими витратами на управління. На відміну від традиційних активно керованих інвестиційних фондів, більшість ETF функціонують за принципом пасивного інвестування, тобто відстежують певний фондовий індекс, сектор економіки або групу активів. Це дозволяє зменшити витрати на управління фондом та зробити інвестування більш доступним для широкого кола інвесторів.

Ще однією важливою перевагою ETF є висока ліквідність. Оскільки паї ETF торгуються на біржах у режимі реального часу, інвестори можуть швидко купувати або продавати їх залежно від змін ринкової ситуації. Це суттєво підвищує мобільність міжнародного капіталу та сприяє активізації міжнародних портфельних інвестицій.

Водночас, активно керовані ETF можуть супроводжуватися вищими комісіями та витратами на управління порівняно з пасивними фондами. До того ж, існує проблема недостатньої ліквідності окремих ETF, особливо вузькоспеціалізованих фондів, що може ускладнювати процес купівлі або продажу активів у періоди нестабільності на фінансових ринках [35] [37].

Дані табл. 2.1 свідчать про те, що ETF мають низку переваг порівняно з традиційними взаємними фондами, зокрема вищу ліквідність, нижчі витрати та більшу гнучкість торгівлі. Саме ці характеристики стали одними з головних чинників стрімкого поширення ETF у системі сучасного міжнародного інвестування. На відміну від взаємних фондів, які здебільшого орієнтовані на активне управління та здійснення операцій за фіксованою ціною наприкінці торгового дня, ETF забезпечують можливість оперативного реагування на зміни ринкової кон'юнктури завдяки біржовому механізму торгівлі.

Стрімке поширення ETF безпосередньо пов'язане із розвитком пасивного інвестування. На відміну від активного управління, яке передбачає постійний аналіз ринку та вибір окремих активів, пасивне інвестування базується на відстеженні певного фондового індексу. Такий підхід дозволяє зменшити витрати на управління, мінімізувати вплив людського фактора та забезпечити стабільну дохідність у довгостроковій перспективі [36].

Важливо зазначити, що незалежно від економічних умов, ETF (біржові інвестиційні фонди) незмінно демонструють зростання та стійкість

і тепер є основою багатьох інвестиційних портфелів. Із сукупним середньорічним темпом зростання (CAGR) у 20,1% з 2008 року, обсяг активів під управлінням у фондах ETF наприкінці 2024 року досяг 13,8 трильйона доларів США (рис. 2.11), а кількість ETF у всьому світі зросла до 9 541 [30, с. 5].

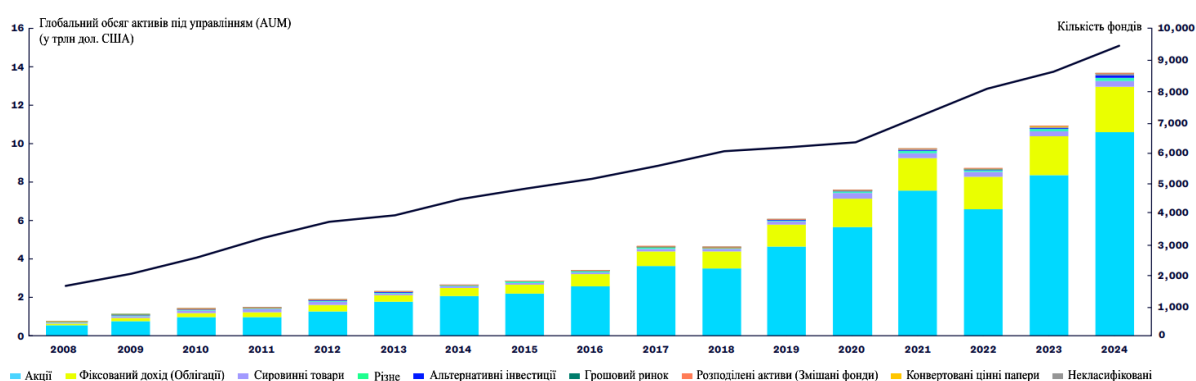

Рис. 2.11 Зростання ETF, 2008-2024 роки

Джерело: [30, с. 5].

Якщо говорити за країни Європи, то 2025 рік став черговим рекордним роком для припливу капіталу в біржові інвестиційні фонди, зареєстровані в Європі. На рис. 2.12 представлені дані про щомісячний чистий приплив у ETF за основними класами активів у 2025 році. Згідно з ними, протягом усього року акціонерні ETF становили переважну частку припливу коштів та склали 245,6 млрд євро у 2025 році (проти 187,3 млрд євро у 2024-му), тоді як облігаційні ETF залучили 65,1 млрд євро (проти 47,3 млрд євро у 2024-му). Сировинні ETF та ЕТС зібрали 10,9 млрд євро на тлі високого попиту на інвестиції в золото.

Вересень став найуспішнішим місяцем, коли загальний чистий приплив наблизився до позначки 40 млрд євро, тоді як жовтень був єдиний місяць, коли зафіксували значний відтік у категорії «альтернативні стратегії», проте загальний приплив все одно залишився високим за рахунок облігацій та акцій.

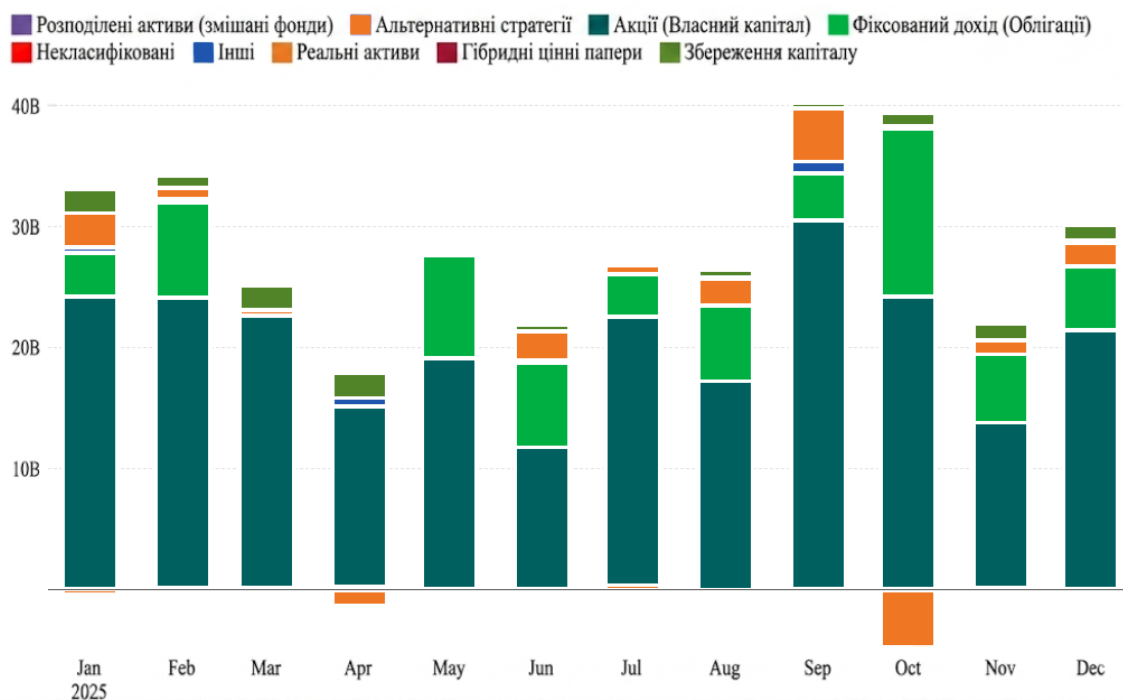

Рис. 2.12. Щомісячний чистий приплив у ETF за основними класами активів у 2025 році

Джерело: [31].

Та попри наявність певних ризиків та можливість зниження припливів інвестицій до певних категорій ETF, цей інструмент залишається одним із найважливіших інструментів сучасного міжнародного інвестування, чий розвиток сприяв поглибленню фінансової інтеграції, розширенню доступу інвесторів до глобальних ринків капіталу та підвищенню ефективності міжнародного руху капіталу [35].

Другим згаданим новітнім інструментом було ESG-інвестування, яке також відоме як стале інвестування, відповідальне інвестування та соціально відповідальне інвестування. Цей тип передбачає, що інвестори враховують екологічні, соціальні та управлінські критерії поряд із традиційними фінансовими показниками. Це цілісний підхід до інвестування, який бере до уваги наш вплив на навколишнє середовище та суспільство, а не лише потенційну фінансову вигоду [32]. Щоб оцінити компанію на основі критеріїв ESG, інвестори аналізують широкий спектр її

дій та політик. ESG-інвестори прагнуть переконатися, що компанії, які вони фінансують, є відповідальними відносно довкілля, порядними корпоративними громадянами та очолюються підзвітними менеджерами.

Цей аналіз здійснюється на основі трьох чинників:

- Екологічний чинник (Environmental): інвестори оцінюють корпоративну кліматичну політику, використання енергії, відходи, забруднення, збереження природних ресурсів і ставлення до тварин. Також можуть враховуватися прямі та непрямі викиди парникових газів, управління токсичними відходами та дотримання екологічних норм.
- Соціальний чинник (Social): оцінює те, як компанія будує відносини з внутрішніми та зовнішніми зацікавленими сторонами. Наприклад, чи жертвує частину прибутку на благодійність або ж, чи відображають умови праці високу увагу до здоров'я та безпеки працівників.
- Управлінський чинник (Governance): є гарантом того, що компанія використовує точні та прозорі методи бухгалтерського обліку, дотримується принципів доброчесності та різноманітності при виборі керівництва та є підзвітною акціонерам [34].

ESG-інвестування набуває все більшого значення, оскільки впровадження цього інструменту дає змогу компаніям захистити свою репутацію, адже це демонструє відданість принципам, що, в свою чергу, зміцнює довіру між компаніями та їхніми інвесторами. Обсяг світового ринку ESG-інвестування становить 35,48 трильйона доларів США у 2025 році та, за прогнозами, зросте з 42,16 трильйона доларів США у 2026 році до приблизно 191,22 трильйона доларів США до 2035 року, демонструючи сукупний середньорічний темп зростання (CAGR) на рівні 18,27% у період з 2026 по 2035 роки. [33].

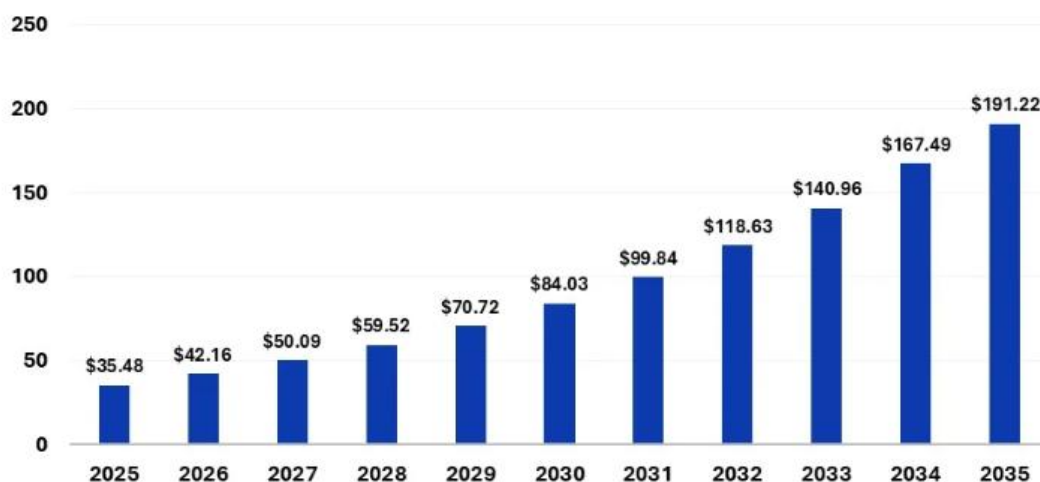

Рис. 2.13 Обсяг ринку ESG-інвестування, 2025-2035 роки (трл. дол)

Джерело: [33].

Особливо активного розвитку ESG-інвестування набуло у розвинених країнах, насамперед у країнах Європейського Союзу — ЄС став одним із глобальних лідерів у сфері сталого фінансування завдяки впровадженню нормативних вимог щодо розкриття ESG-інформації, розвитку «зелених» фінансових інструментів та реалізації Європейського зеленого курсу. Фінансування ESG-фондів також стабільно збільшується. Як приклад цього, можна навести дані, що лише за останній квартал 2024 року Європа спрямувала у сталі фонди 16,8 млрд євро. Хоча це становить 47% від загальносвітового припливу в такі фонди, інша вражаюча статистика демонструє значну траєкторію зростання європейського ринку ESG на рівні 19,9% сукупного середньорічного темпу зростання (CAGR) у період з 2025 по 2030 роки.

Важливим також є рівень залученості інвесторами ESG-інвестування, адже це характеризує привабливість цього інструменту для його основних користувачів. Опитування європейських інституційних інвесторів,

проведене у 2024 році, показало, що 84% європейських пенсійних фондів зараз включають критерії ESG у свої інвестиційні процеси, порівняно з 72% у 2022 році [38].

Як і будь-які інвестиційні інструменти, ESG-інвестування має свої переваги та недоліки.

Серед переваг можна виділити те, що компанії краще управляють ризиками, адже ESG-інвестування передбачає завчасний аналіз кліматичних, соціальних та управлінських ризиків. Завдяки цьому з'являється змога уникнути дороговартісних збоїв — наприклад, зривів у ланцюгах поставках чи регуляторних штрафів.

Крім того, оскільки інвестори все більше віддають перевагу компаніям з надійними показниками ESG, то демонстрація стабільних результатів сталого розвитку може покращити умови кредитування та розширити доступ до глобальних ринків капіталу. І також, це може посприяти довгостроковості економічних показників, адже сильне управління та стійкі практики сприяють інноваціям, ефективності та лояльності клієнтів [40].

До недоліків відносить те, що, по-перше, деякі методи ESG-інвестування, такі як негативний скринінг (відсів), виключають цілі сектори, галузі або регіони з низькими показниками ESG (наприклад, тютюн чи нафта). Це означає, що якщо енергетичний сектор продемонструє високі результати завдяки стрибку цін на нафту, портфелі ESG можуть відставати протягом певного періоду через обмежену присутність або повну відсутність активів цього сектору.

Другим потенційним недоліком є «грінвошинг» (greenwashing). Оскільки ESG-інвестування стало однією з найпопулярніших інвестиційних стратегій за останні роки, деякі корпорації та менеджери фондів можуть відчувати спокусу скористатися цим трендом і надати

оманливу інформацію щодо ESG — наприклад, назва фонду може помилково вказувати на вищий ступінь інтеграції принципів ESG, ніж є насправді. Тому ретельна перевірка інвестиційних процесів портфельних менеджерів стає ще критичнішою і, відповідно, збільшує витрати на перевірки [39].

Отже, розвиток ETF та ESG-інвестування свідчить про суттєву трансформацію сучасної системи міжнародного інвестування. Якщо ETF стали важливим механізмом підвищення доступності, ліквідності та глобалізації інвестиційних процесів, то ESG-інвестування відображає посилення ролі принципів сталого розвитку та соціальної відповідальності у прийнятті фінансових рішень. Поширення новітніх інструментів інвестування демонструє поступовий перехід світової фінансової системи до більш цифровізованої, інтегрованої та орієнтованої на довгострокову стійкість моделі розвитку.

РОЗДІЛ 3 ВПЛИВ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОРМ ІНВЕСТИВАННЯ НА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

3.1. Вплив трансформації інвестування на міжнародний рух капіталу

Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується глибокою структурною перебудовою архітектури міжнародних фінансів. Трансформація інвестування, зумовлена технологічними, геополітичними та макроекономічними чинниками, виступає головним рушієм змін у динаміці, спрямованості та формах міжнародного руху капіталу. Традиційні моделі глобалізації, що базувалися на максимізації економічної ефективності та мінімізації витрат без урахування політичних ризиків, поступово замінюються моделями “стійкості та безпеки”. Цей зсув кардинально змінює логіку поведінки інвесторів та трансформує класичні канали транскордонного переміщення фінансових ресурсів [58].

Протягом останніх десятиліть прями іноземні інвестиції розглядалися як фундамент глобальної інтеграції. Проте сучасний рух ПІІ демонструє виражену структурну дивергенцію (іншими словами — змін). Розглянемо на прикладі транснаціональних корпорацій. Якщо раніше їх ключовим мотивом був пошук дешевих факторів виробництва, то сьогодні пріоритет змістився в бік мінімізації регуляторних, логістичних та геополітичних ризиків. Глобальні потоки ПІІ демонструють високу волатильність і тенденцію до стагнації у традиційних промислових центрах, одночасно перерозподіляючись на користь нових стратегічних секторів [51, с. 91].

Через геоекономічну фрагментацію та трансформацію інвестування ТНК стали переглядати географію свого капіталорозміщення, що і зумовило появу та впровадження нових стратегій релокації капіталів, серед яких можна виділити розміщення виробництва в країнах-партнерах

(friendshoring), переміщення виробництва до сусідніх країн (nearshoring) та повернення виробництва на батьківщину (reshoring).

Розміщення виробництва в країнах-партнерах (friendshoring) передбачає підхід для управління ланцюгами постачання, при якому компанії обирають країнами-партнерами для виробництва чи закупівлі товарів саме тих, хто поділяє їхні ключові цінності. До них відносять політичну стабільність, прозорість економічних відносин та відповідність культурним стандартам компанії. Головна ідея полягає в тому, щоб переорієнтувати роботу на перевірени союзні країни замість співпраці з нестабільними контрагентами.

На відміну від класичного офшорингу, де основним критерієм є оптимізація витрат, ця стратегія ставить на перше місце спільні принципи, наприклад, дотримання етнічних норм та надійний захист інтелектуальної власності. Такі єдині стандарти між сторонами значно спрощують взаємодію та знижують бізнес ризики.

Переміщення виробництва до сусідніх країн (nearshoring) є стратегією перенесення виробничих потужностей або ланцюгів постачання до географічно близьких до тебе країн. На відміну від офшорингу цей підхід дозволяє суттєво скоротити час на логістику, зменшити транспортні витрати та зазвичай мінімізувати комунікаційні бар'єри, пов'язані з різницею в часових поясах. Крім підвищення операційної гнучкості, ця стратегія дає бізнесу більше контролю над процесами та дозволяє швидше реагувати на коливання ринкового попиту, що робить ланцюги постачання більш стійкими та передбачуваними.

Та водночас, попри очевидні переваги як-от прискорення поставок, цей підхід має свої ризики: політична нестабільність, економічні коливання чи недосконала інфраструктура в країні-партнері можуть призвести до непередбачуваних витрат. Яскравим прикладом є досвід компанії Ford:

завдяки близькості мексиканських заводів до США та перевагам угоди USMCA, автовиробник оптимізує витрати на працю та спрощує транскордонну логістику. Це демонструє, як стратегічне розміщення виробництва поруч із основними ринками збуту дозволяє досягти балансу між ефективністю та швидкістю реагування на глобальні виклики.

Повернення виробництва на батьківщину (reshoring) — це процес повернення виробничих потужностей та операційної діяльності назад до країни базування компанії. Ця стратегія обирається тоді, коли пріоритетом стає не мінімізація собівартості, а підвищення якості, надійність ланцюгів постачання та швидкість реагування на потреби внутрішнього ринку.

Повернення виробництва додому дозволяє бізнесу уникнути логістичних ризиків, затримок та комунікаційних розривів, які є характерними для віддалених іноземних майданчиків. Таким чином, ця стратегія стає логічним доповненням до двох вище згаданих — компанії обирають той формат розміщення активів, у дружніх країнах, поблизу ринків збуту чи вдома, який найкраще забезпечує їхню стійкість в умовах нестабільного глобального середовища [59]. Поширення зазначених стратегій змінює характер міжнародних економічних відносин, оскільки формує нові центри економічної взаємодії, посилює регіоналізацію світової економіки та сприяє виникненню нових виробничо-логістичних альянсів між державами.

Класифікація сучасних моделей локалізації виробничих активів

Стратегія	Економічний зміст	Типові напрями перетоку
Reshoring	Повернення капіталу в країну походження материнської компанії.	З країн, що розвиваються, назад до США, країн Західної Європи.
Nearshoring	Перенесення інвестицій у географічно наближені країни-сусіди.	З Азії до Мексики (для США), до Польщі, Румунії (для ЄС).
Friendshoring	Спрямування капіталу в геополітично союзні держави.	Між країнами всередині блоків (наприклад, США – Східна Європа – індустріальна Азія).

Джерело: сформовано автором на основі [59].

Як наочно демонструють дані таблиці 3.1, ТНК переходить від гонитви за дешевизною до стратегій безпеки та близькості. Таким чином, трансформація прямих іноземних інвестицій призводить до зміни географії міжнародного руху капіталу. Якщо раніше інвестиційні потоки концентрувалися переважно в країнах із низькими виробничими витратами, то сьогодні визначальними факторами стають політична стабільність, безпека ланцюгів постачання та технологічна сумісність країн-партнерів. Як наслідок, глобальна економіка поступово фрагментується на регіональні та політично лояльні мережі.

В свою чергу, фрагментація світової економіки частково і є результатом відновлення геополітичної напруженості. Торговельна війна між Сполученими Штатами та Китаєм, безперечно, сприяла 20%-му скороченню імпорту США з Китаю у період між 2018 і 2023 роками (рис. 3.1, графік б). Проте, хоча обсяги прямої торгівлі падають, потоки можуть

збільшуватися через інші маршрути. Дійсно, відображаючи цю міжблокову логіку, глобальні ланцюжки доданої вартості (ГЛДВ) також подовжуються, що вказує на зростання ролі “країн-конекторів”, які виступають посередниками для дедалі більш опосередкованих торговельних потоків. Відповідно, ті країни, в яких зафіксовано найбільше зростання частки імпорту на ринку США, також продемонстрували найбільше зростання припливу китайського експорту (рис. 3.1, графік а).

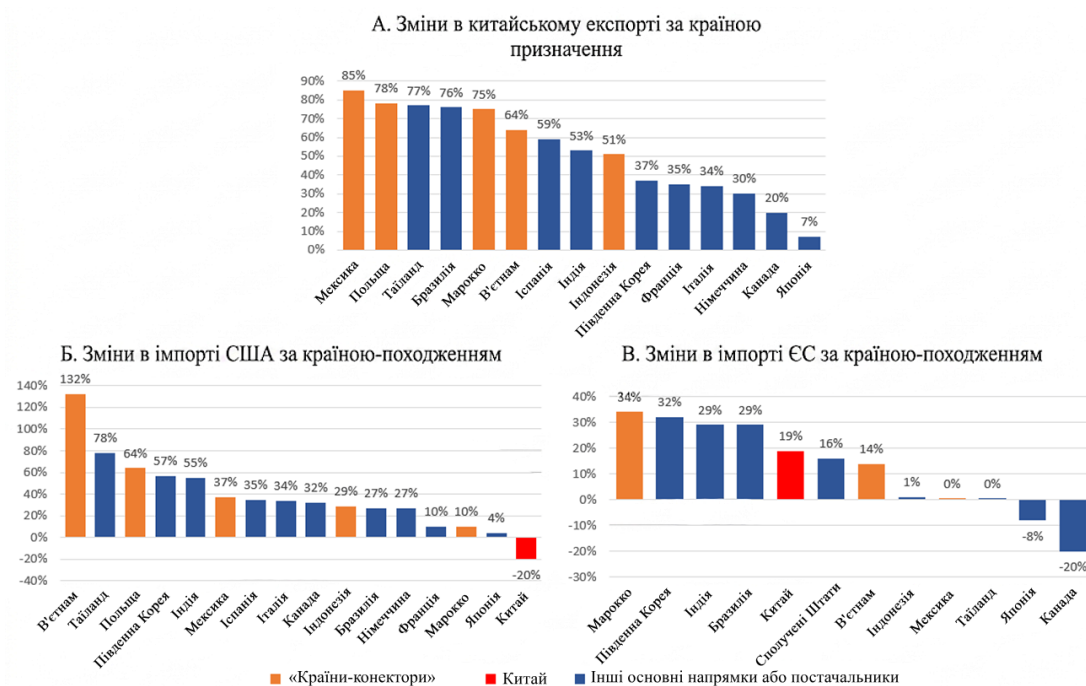

Рис. 3.1 Експортні та імпортні зміни у Китаї, США та ЄС відповідно до країни-походження

Джерело: [60].

В'єтнам, Польща, Мексика, Марокко та Індонезія стають “країнами-конекторами”, здатними закріплювати за собою торговельні вигоди попри глобальну фрагментацію. Завдяки своєму стратегічному географічному положенню та цінній конкурентоспроможності факторів виробництва, вони також отримують вигоду від нових інвестиційних пріоритетів іноземних фірм, які включають вищезгадані reshoring, nearshoring та friendshoring. У результаті, Мексика вже у 2023 році випередила Китай,

ставши найбільшим торговельним партнером Сполучених Штатів, і перетворилася на головного гравця у стратегії, спрямованій на диверсифікацію ланцюжків постачання шляхом спрямування інвестицій в інші країни, крім Китаю.

На противагу цьому, в Європі не спостерігалось значного зростання торговельних потоків із п'ятьма “країнами-конекторами” між 2018 і 2023 роками, за винятком Марокко (рис. 3.1, графік в). Європа не змогла підхопити цей тренд перебудови ланцюжків постачання, що робить її потенційно вразливою.

І хоча ЄС має вищий рівень внутрішньообщинної торгівлі, ніж інші асоціації вільної торгівлі, однак він також володіє меншими запасами критично важливої сировини (КВС), ніж інші регіони. Цей дефіцит географічно концентрованих матеріалів, які є надзвичайно важливими, зокрема, для “зеленого” переходу, означає, що ЄС сильно залежить від своїх постачальників, включно з “країнами-конекторами”.

У відповідь на вразливість, спричинену зростанням економічної фрагментації, ЄС намагається зміцнити свої торговельні зв'язки з “країнами-конекторами”, хоча вони й надалі залишаються слабшими, ніж у його конкурентів. Наприклад, Китай та Сполучені Штати є двома найбільшими торговельними партнерами Індонезії: у 2023 році товарообіг із ними становив 139,4 млрд доларів США та 38,0 млрд доларів США відповідно, порівняно з 31,6 млрд доларів США для ЄС.

Проте Європа працює над угодами про вільну торгівлю з “країнами-конекторами” і, починаючи з 2021 року, розгортає свою стратегію Global Gateway (“Глобальний портал”), щоб не залишитися на узбіччі між китайським та американським блоками. Крім того, ЄС намагається підсилити цю угоду, підтримуючи Партнерство з Індонезією щодо справедливого енергетичного переходу, яке було підписане в листопаді

2022 року на саміті G20 з метою допомогти країні відмовитися від вугілля. Що стосується В'єтнаму, який є провідним партнером ЄС серед країн АСЕАН у торгівлі товарами (63,6 млрд доларів США у 2023 році), Угоду про вільну торгівлю між ЄС та В'єтнамом, а також Угоду про захист інвестицій між ЄС та В'єтнамом було підписано у 2019 році. Однак остання все ще потребує ратифікації національними парламентами, що може оголити політичну фрагментацію всередині самого ЄС.

Окрім розбудови відносин із “країнами-конекторами”, зростання торговельної фрагментації також відкриває для Європи можливість відігравати ключову сполучну роль між Сполученими Штатами та Китаєм.

Подібно до “країн-конекторів”, Європа може позиціонувати себе як “сполучну територію” у повному розумінні цього слова, подолавши власні внутрішні бар'єри та забезпечивши тісну співпрацю всередині спільноти. У цьому контексті Європа має перевагу завдяки поєднанню інновацій та виробництва, що створює екосистему, яка значно відрізняється як від Сполучених Штатів, що порівняно більше спеціалізуються на інноваціях, так і від Китаю, який більше зосереджений на виробничому секторі.

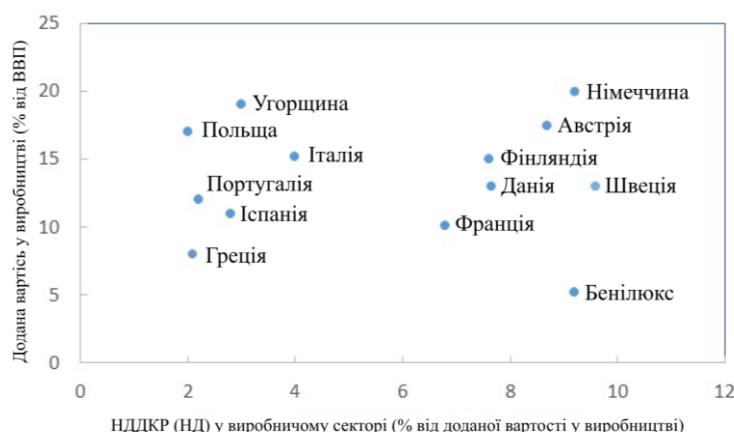

Рис. 3.2 ЄС: поєднання країн, що спеціалізуються на інноваціях та виробництві.

Джерело: [60].

На рисунку 3.2 показано, що до ЄС входять такі країни, як держави Північної Європи, Бенілюксу, Німеччина та Франція, які спрямовують 7–10% доданої вартості своєї промислової продукції назад у дослідження та розробки (R&D). Водночас Польща виграє завдяки високій конкурентоспроможності витрат на якісну робочу силу та змогла вийти на рівень “країни-конектора”, здатної залучати значні іноземні інвестиції.

Отже, європейські країни можуть реагувати на економічну фрагментацію, спеціалізуючись або на інноваціях, або на виробництві, залежно від своїх порівняльних переваг. Поглиблення єдиного ринку та, особливо, фінансова інтеграція, шляхом зменшення витрат на транскордонну торгівлю, могли б покращити взаємозв'язок європейських країн і запропонувати третій шлях, не провокуючи при цьому фрагментацію. Європа стала б незалежною у своїй взаємозалежності й могла б відігравати сполучну роль на “новій світовій мапі” [60].

Поряд із трансформацією класичних фінансових інструментів, новим і найменш контрольованим каналом міжнародного руху капіталу стає стрімкий розвиток децентралізованих криптоактивів.

Зокрема стейблкоїни, можуть набути ще більшої значущості на тлі зростання світового ринку. Їхні резервні активи, такі як банківські депозити або державні облігації, вже створюють прямий зв'язок між криптосистемою та традиційною фінансовою системою. Якщо виникають сумніви щодо достатності цих резервних активів, це може призвести до масового вилучення коштів. Як наслідок, це може спровокувати вимушений розпродаж на ринках цінних паперів і раптове вилучення резервів стейблкоїнів із банків, створюючи ризики зараження для традиційної фінансової системи.

Більше того, дослідження наслідків використання криптоактиву як глобального засобу обміну, демонструють, що незалежність національної

грошово-кредитної політики через це суттєво знижується. Іншими словами, простір для встановлення суверенних відсоткових ставок звужується, якщо іноземні форми грошей або транскордонні криптоактиви широко використовуються як засіб платежу та збереження капіталу.

У відповідь на ці виклики та з метою збереження контролю над фінансовими потоками, центральні банки активно формують власну цифрову інфраструктуру. Зокрема, у межах Євросистеми ведеться робота над цифровою валютою центрального банку (CBDC).

Впровадження CBDC має чіткі стратегічні переваги, головна з яких стосується питань фінансового суверенітету та безпеки: тенденція до цифрових транзакцій призводить до дедалі більшої залежності від платіжних рішень, що надаються іноземними бігтех-компаніями. Цифровий євро пропонує європейську альтернативу, яка технічно працюватиме на європейській інфраструктурі та зробить блок менш залежним від зовнішніх провайдерів.

Додаткові переваги, такі як вищий ступінь автоматизації та цілодобова доступність, також можуть бути реалізовані завдяки впровадженню рішення оптової (wholesale) CBDC. Це дозволить зробити складні транскордонні операції на ринку капіталу ефективнішими: вони стануть дешевшими, швидшими, прозорішими і потребуватимуть менше інституційної координації завдяки використанню смарт-контрактів [61].

Індустрія взаємних фондів стрімко розвинулася протягом останніх десятиліть, ставши великим міжнародним фінансовим посередником та надзвичайно важливим каналом для транскордонних потоків портфельного капіталу. Особливо помітним явищем у цій сфері стало експоненційне зростання пасивно керованих та біржових інвестиційних фондів (ETF), частка активів яких на ринку безперервно збільшується, особливо в сегменті ринків, що розвиваються. Саме зростання ролі ETF посилює

взаємозалежність національних фінансових ринків, сприяє швидшому поширенню глобальних фінансових шоків та підвищує вплив міжнародних інвесторів на економічний розвиток окремих держав.

Ключова проблема полягає в тому, що зі збільшенням частки ETF сукупні потоки портфельного капіталу стають значно вразливішими до глобального ризику та менш чутливими до місцевих умов конкретної країни. Відповідно, зростання ролі ETF як основного каналу інвестування допомагає пояснити дедалі більшу синхронізацію цін на локальні активи з глобальними макроекономічними факторами, що є фундаментом формування сучасного глобального фінансового циклу.

Дослідження підтверджують, що негативний вплив глобальних ризиків на поведінку інвесторів є суттєво вищим (майже в 1,5 раза для акцій) саме для ETF порівняно з традиційними взаємними фондами. Більше того, якщо класичні взаємні фонди зазвичай реагують на місцеві економічні показники країн, куди вони інвестують, то інвестори ETF здебільшого їх ігнорують, орієнтуючись виключно на загальносвітові тренди.

Ця додаткова чутливість інвестицій сумарно створює значну макроекономічну вразливість для цілих держав: там, де ETF утримують більшу частку ринкової капіталізації акцій країни, і припливи капіталу, і фондові ринки сильніше реагують на глобальні шоки. Наприклад, зростання частки ETF на одне стандартне відхилення асоціюється з підвищенням вразливості портфельних потоків до глобального ризику у 2,5 рази.

Загалом, ліквідність та специфіка поведінки інвесторів ETF сприяють глобальному фінансовому циклу. Зростання популярності цих пасивних інструментів стимулює одночасну, синхронну динаміку ринків та потоків капіталу, що відбувається ціною повного нехтування фундаментальними

економічними показниками окремих країн на користь глобальних факторів [62].

Отже, трансформація форм інвестування істотно впливає на міжнародний рух капіталу. Поширення стратегій friendshoring, nearshoring та reshoring змінює географію інвестиційних потоків і сприяє регіоналізації світової економіки. Одночасно розвиток цифрових фінансових інструментів, криптоактивів, CBDC та ETF формує нові канали транскордонного переміщення капіталу, підвищуючи швидкість фінансових операцій та посилюючи взаємозалежність національних економік.

3.2. Роль інноваційних інструментів інвестування у міжнародних економічних відносинах

Інноваційні інструменти інвестування відіграють дедалі важливішу роль у системі міжнародних економічних відносин. Поширення ETF, ESG-інвестування, фінансових технологій та цифрових активів сприяє зміні механізмів міжнародного руху капіталу, розширенню доступу до глобальних фінансових ринків та підвищенню ефективності інвестиційної діяльності. Сучасні інноваційні інструменти не лише спрощують процес інвестування, а й формують нові підходи до управління ризиками, забезпечення ліквідності та залучення міжнародного капіталу.

Однією з причин стрімкого поширення ETF у міжнародному інвестуванні є їх здатність спрощувати доступ інвесторів до глобальних фінансових ринків. Оскільки міжнародне інвестування традиційно супроводжується низкою труднощів, серед яких можна виділити валютні коливання, геополітичні ризики, відмінності у законодавстві та складність виходу на іноземні фондові ринки, виникає необхідність пошуку простіших

шляхів інвестування. У свою чергу, ETF значно спрощують цей процес, надаючи можливість інвестувати у фінансові активи різних країн через один біржовий інструмент.

До того ж, за своєю суттю, ETF передбачає можливість доступу до різних світових ринків — як до розвинених економік, так і до ринків, що розвиваються. Таким чином, в залежності від необхідності, інвестори отримують змогу вкладати кошти в компанії декількох країн Європи, Азії чи Латинської Америки, що не передбачає необхідності окремо купувати акції кожної компанії. Це значно розширює можливості міжнародної диверсифікації капіталу та сприяє інтеграції фінансових ринків.

Ще однією властивістю ETF є їх географічна диверсифікація. Інвестування в глобальні ETF дозволяє розподіляти ризики між різними країнами та регіонами світу, що знижує залежність інвестора від економічної ситуації в одній державі. Наприклад, у разі спаду на одному ринку прибутковість може підтримуватися за рахунок зростання інших регіонів.

ETF також забезпечують простоту та зручність міжнародного інвестування. На відміну від прямого виходу на іноземні фондові біржі, інвесторам не потрібно самостійно здійснювати валютні операції, враховувати особливості іноземного законодавства чи проходити складні процедури доступу до закордонних ринків. Усі ці процеси реалізуються через механізм функціонування самого фонду [52].

Попри значні переваги ETF у міжнародному інвестуванні, використання цих інструментів також супроводжується певними ризиками. Насамперед ETF, як і будь-які інвестиційні інструменти, залишаються залежними від загальної ринкової ситуації. Якщо відбувається падіння фондових ринків або економічна нестабільність, вартість ETF також може

суттєво знижуватися, незалежно від їхньої ліквідності чи низьких витрат на управління.

Окремим ризиком міжнародного інвестування через ETF є валютний ризик. Оскільки інвестиції здійснюються у фінансові активи інших країн, коливання валютних курсів можуть впливати на прибутковість інвестицій. Наприклад, зміцнення національної валюти інвестора здатне зменшити фактичний прибуток від іноземних активів навіть за умов зростання вартості самого ETF.

Ще одним важливим аспектом є ризик надмірної концентрації капіталу в окремих секторах або фінансових інструментах. У періоди підвищеного інтересу інвесторів до певних активів, ETF можуть стимулювати швидкий приплив капіталу до окремих сегментів ринку, що підвищує ризик утворення, так званих, фінансових бульбашок та посилює волатильність глобальних ринків капіталу [53].

Таким чином, ETF відіграють важливу роль у міжнародних економічних відносинах, оскільки забезпечують швидкий та спрощений доступ інвесторів до глобальних фінансових ринків. Їх використання сприяє активізації міжнародного руху капіталу, посиленню фінансової інтеграції між країнами та розширенню можливостей міжнародної диверсифікації активів. Водночас висока мобільність ETF-капіталу посилює взаємозалежність світових ринків, через що глобальні економічні та політичні потрясіння швидше впливають на міжнародні інвестиційні потоки.

Наступним інструментом є ESG-інвестування, яке стало важливим елементом сучасних міжнародних економічних відносин, оскільки інвестори дедалі більше враховують екологічні, соціальні та управлінські критерії під час ухвалення інвестиційних рішень. Такий підхід стимулює компанії впроваджувати принципи сталого розвитку, підвищувати рівень

корпоративної відповідальності та адаптувати діяльність до міжнародних стандартів.

ESG-інвестування відіграє важливу роль у міжнародних економічних відносинах, що можна підтвердити трьома основними чинниками. По-перше, ESG-інвестування може за певних умов допомогти покращити управління ризиками та призвести до прибутковості, яка не поступається результатам традиційних фінансових інвестицій.

По-друге, посилення суспільної уваги до ризиків, пов'язаних зі зміною клімату, переваг загальноприйнятих стандартів відповідального ведення бізнесу, потреби в інклюзивності на робочих місцях та у радах директорів свідчить про те, що суспільні цінності дедалі більше впливатимуть на вибір інвесторів і споживачів, що може суттєво позначатися на діяльності корпорацій.

По-третє, спостерігається тенденція до відходу корпорацій та фінансових установ від короткострокових перспектив оцінки ризиків і прибутків задля кращого відображення довгострокової сталості в інвестиційних показниках.

Також, ESG-інвестуванню все більше уваги приділяє державний сектор, включаючи центральні банки, які висловили підтримку способам сприяння переходу фінансових систем до «зеленіших». Численні центральні банки в країнах із розвиненою економікою та країнах із ринками, що розвиваються, зобов'язалися інтегрувати оцінку та практику інвестування ESG у свої сфери відповідальності, такі як управління резервами та наглядова практика, включаючи стрес-тестування. Незалежно від фактичного шляху зміни клімату, рішення, що приймаються корпораціями та фінансовими посередниками, вказують на те, що кліматичний перехід та фізичні ризики все більше впливатимуть на

фінансовий сектор і потребують включення в оцінку фінансової стабільності [54, с. 6-7].

Ризики, пов'язані з ESG-інвестуванням, мають дещо інший характер порівняно з більшістю традиційних інвестиційних інструментів. До прикладу, якщо говорити за ETF, ризики здебільшого виникають безпосередньо в процесі їх використання або через ринкові коливання. Ситуація ж ESG є протилежною — значна частина потенційних загроз пов'язана саме з недостатнім врахуванням екологічних, соціальних та управлінських факторів.

Отже, ризики через ігнорування ESG-інвестування можна поділити на три види: екологічні, соціальні та управлінські (або ж, ризики корпоративного управління).

Екологічні ризики пов'язані з різними складовими: зміною клімату, водними ресурсами, управлінням відходами, забрудненням екосистем, біорізноманіттям тощо. Як приклад, пов'язаний зі зміною клімату, можна навести впровадження Європейським Союзом у 2021 році механізму прикордонного вуглецевого коригування (СВАМ). Цей механізм передбачав запровадження вуглецевого податку, що змусило компанії з високим рівнем викидів CO₂, зокрема металургійну та цементну галузі, переглянути свої бізнес-моделі та впроваджувати сталі методи виробництва. Таким чином, низка виробників сталі, була змушена масово інвестувати в декарбонізацію виробництва, щоб уникнути додаткових витрат на вуглецеві податки та не втратити конкурентоспроможність порівняно з конкурентами. Для інвесторів подібні зміни стали свідченням того, що екологічні фактори дедалі більше впливають на фінансову стійкість компаній та їх ринкову вартість.

Соціальні ризики пов'язані з умовами праці, дискримінацією, дотриманням прав людини та відносинами зі стейкхолдерами, і можуть

мати серйозні наслідки для репутації та стійкості компанії. Прикладом соціального ризику, пов'язаного з умовами праці та правами працівників, стало розслідування 2021 року щодо компанії Amazon. Воно виявило рівень травматизму вищий за середній та надмірний тиск на працівників. Ці викриття призвели до страйків, посилення тиску з боку інвесторів і перегляду внутрішніх практик компанії. Подібні ситуації посилюють увагу інвесторів до соціальної відповідальності компаній під час прийняття інвестиційних рішень.

Управлінські ризики стосуються конфліктів інтересів, шахрайства, надмірних винагород керівництву та недостатньої прозорості діяльності компаній. Наприклад, у 2015 році компанія Volkswagen опинилася в центрі гучного скандалу після виявлення програмного забезпечення, яке фальсифікувало результати тестів на викиди дизельних автомобілів. Цей скандал викрив серйозні проблеми корпоративного управління, де короткострокові фінансові результати та бонуси керівництва переважали над дотриманням екологічних стандартів і довгостроковою стійкістю компанії. Наслідком стали фінансові втрати на суму понад 30 млрд євро, суттєве падіння вартості акцій та репутаційна криза. Для інвесторів цей випадок став прикладом того, як недоліки корпоративного управління можуть створювати масштабні фінансові ризики.

Отже, ESG-інвестування поступово перетворюється на один із ключових напрямів сучасного міжнародного інвестування. Його роль полягає у переорієнтації міжнародних потоків капіталу на компанії та проекти, що відповідають принципам сталого розвитку, соціальної відповідальності та ефективного корпоративного управління. У результаті ESG-фактори дедалі сильніше впливають на конкурентоспроможність компаній, доступ до міжнародного фінансування та формування глобальних інвестиційних стратегій [55].

Останнім інструментом, який має важливу роль у трансформації міжнародних економічних відносин є фінансові технології (FinTech), які сприяють цифровізації фінансового сектору та спрощують доступ до інвестиційних послуг. Поширення FinTech-застосунків демократизувало доступ до фінансових сервісів, надаючи як фізичним особам, так і компаніям можливість ефективніше управляти власними фінансами та інвестиціями. Крім того, FinTech сприяють розвитку фінансових інновацій, трансформації традиційних бізнес-моделей та посиленню конкуренції у фінансовій сфері.

В свою чергу, FinTech-додатки також відіграють важливу роль у формуванні середовища, у якому інформація накопичується, зберігається та обробляється для прийняття ефективних інвестиційних рішень. Це сприяло зростанню інвестиційної активності та розвитку ринків капіталу. Особливо важливим стало залучення до інвестування роздрібних інвесторів, які раніше часто залишалися поза межами фінансових ринків через недостатній обсяг капіталу, високі транзакційні витрати або складність доступу до інвестиційних інструментів.

Завдяки цифровим платформам, мобільним застосункам та онлайн-брокерам інвестування стало значно доступнішим та простішим. Інвестори отримали можливість швидко здійснювати фінансові операції, аналізувати ринкову інформацію та управляти власними активами через цифрові сервіси. Це сприяє підвищенню мобільності міжнародного капіталу та посиленню інтеграції глобальних фінансових ринків.

Дослідження також показують, що розвиток FinTech спричинив значний перехід інвесторів до цифрової взаємодії на фондових ринках. Крім економічних факторів, на поведінку інвесторів впливають також культурні та поведінкові аспекти використання цифрових фінансових технологій, що

поступово змінює підходи до міжнародного інвестування та функціонування сучасних ринків капіталу [56].

Окрім низки переваг, фінтех, як всі інші інструменти, мають свої відповідні ризики. Одним із найбільш суттєвих є ризик кібербезпеки та технологічної вразливості платформ. Оскільки FinTech-компанії функціонують переважно у цифровому середовищі, технічні збої, кібератаки або несанкціонований доступ до систем можуть призвести до втрати коштів, витоку інформації та порушення роботи фінансових сервісів.

Особливого значення у сфері FinTech набуває проблема захисту персональних даних. Оскільки діяльність фінансово-технологічних компаній значною мірою базується на зборі, зберіганні та аналізі великих масивів інформації, виникає ризик порушення конфіденційності даних користувачів або їх незаконного використання.

Крім того, розвиток FinTech часто випереджає формування відповідної нормативно-правової бази. Через це у багатьох країнах виникають регуляторні прогалини, що можуть призводити до недостатнього рівня захисту інвесторів та ускладнювати міжнародний контроль за діяльністю фінансово-технологічних компаній.

Окремо варто виділити ризики, пов'язані з використанням алгоритмів та штучного інтелекту при ухваленні фінансових рішень. Автоматизовані системи оцінювання клієнтів або інвестиційних ризиків можуть містити помилки, упередження або дискримінаційні елементи, що впливатиме на об'єктивність прийняття рішень та ефективність інвестування [57, с. 18-19].

Таким чином, фінансові технології відіграють важливу роль у трансформації міжнародних економічних відносин, оскільки сприяють цифровізації фінансового сектору, спрощують доступ до інвестиційних послуг та підвищують швидкість міжнародного руху капіталу. FinTech забезпечують залучення ширшого кола інвесторів до глобальних

фінансових ринків, посилюють конкуренцію у фінансовій сфері та стимулюють розвиток нових моделей міжнародного інвестування. Водночас поширення фінансових технологій формує нові виклики у сфері кібербезпеки, захисту даних та міжнародного фінансового регулювання.

Таблиця 3.2

Вплив інноваційних інструментів інвестування на міжнародні економічні відносини

Інструмент	Вплив	Наслідки
ETF	Спрощення доступу до іноземних ринків та пришвидшення руху капіталу	Посилення фінансової інтеграції та взаємозалежності ринків
ESG	Спрямовує капітал у компанії зі сталими стандартами своєї діяльності	Формування сталих міжнародних стандартів корпоративної відповідальності
FinTech	Цифровізує інвестиційні операції та доступність фінансових послуг	Зростання глобальної цифрової фінансової взаємодії

Джерело: сформоване автором.

Підсумовуючи дані у таблиці 3.2, можна зробити висновок, що сучасні інноваційні інструменти інвестування суттєво впливають на міжнародний рух капіталу та трансформацію міжнародних економічних відносин. ETF сприяють посиленню фінансової інтеграції та спрощують доступ інвесторів до глобальних ринків, ESG-інвестування формує орієнтацію міжнародного капіталу на принципи сталого розвитку та корпоративної відповідальності, а FinTech забезпечує цифровізацію фінансових послуг і підвищення мобільності інвестиційних ресурсів. Водночас поширення цих інструментів супроводжується посиленням

взаємозалежності світових фінансових ринків і формуванням нових викликів для міжнародного фінансового регулювання.

3.3. Перспективи розвитку та напрями вдосконалення інвестиційної діяльності

Сучасний розвиток світової економіки відбувається в умовах високої невизначеності, спричиненої геополітичними конфліктами, трансформацією міжнародної торгівлі та змінами у глобальній інвестиційній системі. Попри те, що до загострення конфлікту на Близькому Сході світова економіка демонструвала поступове відновлення завдяки зниженню інфляції та активному інвестиційному циклу, пов'язаному з розвитком технологій штучного інтелекту, перспективи подальшого зростання залишаються неоднозначними. Додатковий вплив на економічну динаміку здійснюють зміни торговельної політики провідних держав, посилення геоекономічної фрагментації та зростання фінансових ризиків.

За прогнозами міжнародних організацій, глобальне економічне зростання у найближчі роки залишатиметься помірним (на рівні 3,1% у 2026 році та 3,5% у 2027 році.), а інвестиційна активність дедалі більше концентруватиметься у стратегічних секторах економіки, пов'язаних із цифровими технологіями, штучним інтелектом, енергетичним переходом та інноваційною інфраструктурою. У таких умовах особливого значення набуває визначення перспектив розвитку та напрямів удосконалення міжнародної інвестиційної діяльності [63] [64].

Якщо говорити про технологічну складову, то вартість світової цифрової економіки, за оцінками, досягне 16,5 трильйона доларів США до 2028 року. Щоб подолати глобальний цифровий розрив та пов'язаний із ним дефіцит інвестицій в інфраструктуру (який оцінюється в 1,6 трильйона

доларів), необхідно створити ефективні механізми інвестування, де ІІІ є критичним компонентом. Інвестиції в цифрову спроможність є ключовими для просування відповідального ІІІ, безпечного управління даними та сумісних цифрових систем. Крім того, це розширює можливості людей через освіту та цифрову грамотність [65, с. 17-21].

Окремо варто виділити технологію штучного інтелекту (ІІІ), оскільки він є ключовим фактором, що формуватиме перспективи міжнародного руху капіталу та макроекономічної динаміки в найближче десятиліття, за даними в статті.

Хоча, незважаючи на стрімкий розвиток, ступінь, до якого використання ІІІ стане повсюдним на робочому місці, є невизначеним, проте наявні дані свідчать про те, що для досягнення рівня використання на робочому місці приблизно у 40% або більше може знадобитися понад десятиліття. Тобто, вплив ІІІ на економіку може бути відносно невеликим на даний момент, але може зростати з часом.

Впровадження штучного інтелекту закономірно впливає на структурні зрушення на ринку праці. Як показують опитування бізнесу (дані наведені у таблиці 3.3), наразі вплив ІІІ на рівень зайнятості є відносно невеликим: технологія частіше автоматизує окремі завдання, ніж повністю замінює працівників. Проте очікується, що в довгостроковій перспективі ІІІ призведе до глибокої трансформації структури доступних професій та створення нових робочих місць, стимулюючи перерозподіл інвестицій у підготовку висококваліфікованих кадрів.

Таблиця 3.3

Вплив ІІІ на робочому місці

Відповіді на питання	За шість місяців до опитування	За шість місяців після опитування
Кількість завдань, замінених ІІІ		

Невелика кількість	84,6%	79,2%
Помірна кількість	13,0%	17,7%
Велика кількість	2,4%	3,1%
Вплив ІІІ на зайнятість у фірмі		
Збільшення	2,8%	6,5%
Зменшення	2,6%	6,1%
Без змін	94,6%	87,4%

Джерело: сформоване автором на основі [66].

Економісти загалом погоджуються, що основним шляхом, яким ІІІ, ймовірно, вплине на економіку, є продуктивність праці. Багато оцінок свідчать про те, що ІІІ може помітно вплинути на продуктивність виконання завдань, хоча цей вплив може відрізнятись залежно від рівня кваліфікації. Як саме штучний інтелект може вплинути на загальну продуктивність праці — оцінити важче, оскільки це частково залежить від того, скільки і які типи завдань використовують ІІІ. На даному етапі, можна сказати, що якби 25% загальних робочих завдань були автоматизовані за допомогою генеративного ІІІ, продуктивність праці зросла б на 15% [66].

Важливим напрямом розвитку інвестиційної діяльності залишається ESG-інвестування, що передбачає врахування екологічних, соціальних та управлінських критеріїв під час прийняття інвестиційних рішень. Посилення кліматичних викликів та реалізація програм декарбонізації сприятимуть подальшому зростанню інвестицій у відновлювану енергетику, енергоефективні технології та екологічну інфраструктуру.

Станом на кінець 2024 року очікується, що світова вартість ESG-активів до 2030 року сягне позначки між 35 та 50 трильйонами доларів. Інакше кажучи, нещодавні невдачі ESG-інвестування були лише

невеликими та тимчасовими перешкодами, тоді як набагато потужніша загальна хвиля інвестування в ESG продовжує рух.

Серед основних тенденцій подальшого розвитку ESG-інвестування можна виділити декілька ключових напрямів. Перш за все — регіональні розбіжності поглиблюватимуться. Європа та Азія залишаються амбітними щодо ESG, і нові правила в цій сфері вже набувають чинності. Тим часом США та деякі ринки, що розвиваються, борються з політичним опором. Очікується, що прірва між цими регіонами зростатиме, що матиме свої негативні наслідки.

Також, прозорість вимагатиме підвищення кваліфікації. Багато компаній, особливо в Європі та Азії, усвідомлять потребу в нових експертних знаннях у радах директорів та командах топ-менеджерів. Оскільки це єдиний спосіб відповідати новим вимогам звітності, навчання у сфері ESG стане критично важливим.

Крім того, очікується, що технології очолять процес. Вже згадані технології штучного інтелекту та блокчейн революціонізують звітність ESG. Йдеться про моніторинг ланцюжків постачання в реальному часі та автоматизований аудит сталого розвитку. Подальша цифровізація ESG-процесів сприятиме підвищенню ефективності моніторингу, контролю та звітності у сфері сталого розвитку.

В свою чергу, так зване «замовчування» (hushing) стане все більш популярною частиною ESG у США. Її суть полягає в тому, що компанії продовжують реалізовувати екологічні, соціальні та управлінські ініціативи, однак свідомо обмежують публічне висвітлення таких заходів. Основною причиною є прагнення уникнути політичного тиску, репутаційних ризиків або критики з боку державних органів, інвесторів чи окремих суспільних груп.

Поляризація підходів до ESG сприятиме подальшому зростанню корпоративного та інвесторського активізму. Це проявлятиметься у посиленні впливу акціонерів на процес прийняття стратегічних рішень, підвищенні вимог до прозорості діяльності компаній та зростанні уваги до питань сталого розвитку. За таких умов ефективність корпоративного управління та здатність рад директорів враховувати інтереси різних груп стейкхолдерів ставатимуть важливими факторами інвестиційної привабливості компаній.

Таким чином, ESG-інвестування поступово перетворюється з додаткового критерію оцінки інвестиційних проєктів на один із ключових чинників формування міжнародних інвестиційних потоків. Довгострокова тенденція свідчить про подальше зростання ролі принципів сталого розвитку в інвестиційній діяльності. У перспективі це сприятиме збільшенню обсягів інвестицій у екологічно та соціально відповідальні проєкти, а також посиленню вимог до прозорості, корпоративного управління та ефективності використання капіталу [67].

Водночас перспективи розвитку міжнародної інвестиційної діяльності значною мірою залежатимуть від геополітичної ситуації та стану міжнародної торгівлі. Збереження торговельних суперечностей між провідними економіками світу, тарифні обмеження та гео економічна фрагментація можуть стримувати інвестиційну активність і посилювати волатильність фінансових ринків. У зв'язку з цим дедалі більшого значення набуває диверсифікація інвестиційних ризиків та формування стійких ланцюгів створення вартості.

Важливим напрямом удосконалення інвестиційної діяльності стає нарощування інвестицій в інфраструктурні проєкти. У країнах Європейського Союзу та США реалізуються масштабні програми модернізації транспортної, цифрової та енергетичної інфраструктури, що

створює додатковий попит на капітал та стимулює довгострокову інвестиційну активність. Особливе значення мають інвестиції, пов'язані із забезпеченням енергетичної безпеки та досягненням кліматичної нейтральності [68].

Важливим напрямом удосконалення інвестиційної діяльності є посилення ролі інвестиційного нагляду (stewardship) та активної взаємодії інвесторів із компаніями-реципієнтами капіталу. Дослідження свідчать, що серед основних пріоритетів інституційних інвесторів залишаються питання протидії кліматичним змінам та підвищення ефективності корпоративного управління. Водночас спостерігаються регіональні відмінності: європейські інвестори більше уваги приділяють екологічним і соціальним аспектам діяльності компаній, тоді як інвестори Північної Америки зосереджуються переважно на питаннях корпоративного управління, захисту прав акціонерів та ефективності роботи рад директорів.

Крім того, подальший розвиток інвестиційної діяльності пов'язаний із вдосконаленням аналітичних механізмів оцінки інвестиційних об'єктів. Серед ключових напрямів виділяють покращення системи пріоритизації інвестиційних рішень, розширення дослідницької бази щодо потенційних об'єктів інвестування, а також інтеграцію результатів корпоративного моніторингу у процес формування інвестиційної стратегії. Це сприятиме підвищенню ефективності розподілу капіталу та зниженню інвестиційних ризиків.

Отже, перспективи розвитку міжнародної інвестиційної діяльності пов'язані з подальшою цифровізацією економіки, поширенням технологій штучного інтелекту та зростанням ролі інституційного контролю за діяльністю компаній. Водночас підвищення ефективності інвестиційної діяльності вимагатиме вдосконалення механізмів корпоративного управління, розвитку аналітичних інструментів оцінки ризиків та

посилення прозорості інвестиційних процесів. У сукупності ці тенденції формуватимуть нову модель міжнародного інвестування, орієнтовану на інноваційність, стійкість та довгострокове економічне зростання [69].

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження трансформації форм інвестування у розвинених країнах та оцінки їхнього впливу на міжнародні економічні відносини було сформульовано низку загальних висновків. Насамперед стан досліджуваної економічної проблеми характеризується глибокою структурною перебудовою глобальної фінансової архітектури. Сучасна система міжнародного інвестування стикається з безпрецедентними викликами: переходом від традиційної банкоцентричної моделі до ринково-орієнтованої, стрімкою цифровізацією активів та геоекономічною фрагментацією. Традиційні підходи до транскордонного руху капіталу, що базувалися виключно на оптимізації витрат, більше не відповідають реаліям макроекономічної нестабільності, що робить проблему адаптації інвестиційних стратегій до нових умов вкрай актуальною та такою, що потребує комплексного наукового вирішення.

Вирішення поставлених у кваліфікаційній роботі завдань здійснювалося з використанням комплексного наукового інструментарію. Зокрема, загальнонаукові методи (системний аналіз) дозволили дослідити глобальне інвестиційне середовище як єдину еволюціонуючу систему. За допомогою методів економіко-статистичного аналізу (табличний, графічний) здійснено оцінку динаміки глобальних інвестиційних потоків, а методи експертної діагностики (порівняння) дозволили зіставити ефективність і ризики традиційних та інноваційних стратегій розміщення активів.

Суть і значення розв'язаної проблеми полягає у теоретико-методичному обґрунтуванні переходу міжнародного інвестування до моделі «безпеки та стійкості». Доведено, що ключовими драйверами трансформації є не лише лібералізація ринків, а й фінансові технології

(FinTech, токенизація) та впровадження принципів сталого розвитку. Елементи наукової новизни цих результатів полягають в удосконаленні систематизації новітніх інструментів (ETF та ESG), які розглядаються не як просто альтернативні, а як визначальні механізми функціонування сучасних ринків капіталу в умовах геополітичної нестабільності.

Сутність конкретних результатів аналізу зводиться до виявлення зміни векторів руху прямих іноземних (ПП) та портфельних інвестицій. Встановлено, що в умовах геополітичної напруженості транснаціональні корпорації масово переходять до нових моделей просторової локалізації: *friendshoring*, *nearshoring* та *reshoring*. Одночасно доведено, що стрімке зростання пасивного інвестування (ETF) значно спростило доступ до глобальних ринків, але підвищило вразливість локальних економік до глобальних шоків. Практична цінність проведеного дослідження полягає у можливості безпосереднього використання цих результатів вітчизняними підприємствами для прогнозування ризиків при виході на міжнародні фінансові ринки.

Оцінка впливу трансформації на міжнародні економічні відносини дозволила сформулювати чіткі рекомендації щодо використання отриманих результатів. Крім того, компаніям доцільно враховувати роль так званих «країн-конекторів» у перебудові глобальних ланцюгів постачання для оптимізації власних експортно-імпортних та інвестиційних стратегій.

На основі вищевикладеного можна стверджувати, що мету кваліфікаційного дослідження досягнуто і всі намічені завдання вирішені повною мірою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Investment. Wikipedia: вебсайт. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Investment>.
2. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.
3. Glossary. IMF: вебсайт. URL: <https://www.imf.org/en/about/glossary>.
4. Investment. OECD: вебсайт. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/investment.html>.
5. The Role of International investments in Global Development. International Diplomatic Union: вебсайт. URL: <https://internationaldiplomaticunion.org/international-investments/>.
6. Investing internationally: Why is geographical diversification important? Saxo Bank: вебсайт. URL: <https://www.home.saxo/learn/guides/diversification/investing-internationally-why-is-geographical-diversification-important>.
7. The case for investing in emerging markets. Robeco: вебсайт. URL: <https://www.robeco.com/en-int/products/opportunities/emerging-markets>.
8. What's the Difference Between Emerging and Developed Markets? Acorns: вебсайт. URL: <https://www.acorns.com/learn/investing/developed-markets-vs-emerging-markets/>.
9. Foreign Direct Investment (FDI): What It Is, Types, and Examples. Investopedia: вебсайт. URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/fdi.asp>.
10. What Is Foreign Portfolio Investment (FPI)? Benefits and Risks. Investopedia: вебсайт. URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/foreign-portfolio-investment-fpi.asp>.
11. What is Foreign Portfolio Investment (FPI)? Intellipaat: вебсайт. URL: <https://intellipaat.com/blog/foreign-portfolio-investment/>.

12. What is Foreign Direct Investment (FDI)? Intellipaat: вебсайт. URL: <https://intellipaat.com/blog/foreign-direct-investment/>.
13. Investment Instruments. SeedBlink: вебсайт. URL: <https://seedblink.com/glossary/investment-instruments>.
14. Financial Instruments Explained: Types and Asset Classes. Investopedia: вебсайт. URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/financialinstrument.asp>.
15. Stocks: What They Are, Main Types, and How They Differ From Bonds. Investopedia: вебсайт. URL: <https://www.investopedia.com/terms/s/stock.asp>.
16. The Basics of Investing in Stocks. Washington State Department of Financial Institutions: вебсайт. URL: <https://dfi.wa.gov/financial-education/information/basics-investing-stocks>.
17. Bonds: How They Work and How to Invest. Investopedia: вебсайт. URL: <https://www.investopedia.com/terms/b/bond.asp>.
18. Understanding Derivatives: A Comprehensive Guide to Their Uses and Benefits. Investopedia: вебсайт. URL: <https://www.investopedia.com/terms/d/derivative.asp>.
19. How Globalization Shapes Investments and Transforms Economies. Investopedia: вебсайт. URL: <https://www.investopedia.com/ask/answers/022615/what-effect-has-globalization-had-international-investments.asp>.
20. Tehmezbeyova K. The Impact of Digitalization on Investment Attractiveness: A Regional Approach. Porta Universorum. 2026. Vol. 2, No 3. P. 86–93. URL: <https://egarp.lt/index.php/JPURM/article/view/534>.
21. Smith C. What Are ESG ETFs and Why Should You Care? IRIS CARBON: вебсайт. 2024. URL: <https://iriscarbon.com/what-are-esg-etfs-and-why-should-you-care/>.

22. Investment screening in times of COVID-19 and beyond. OECD: вебсайт. 2020. URL: https://www.oecd.org/en/publications/investment-screening-in-times-of-covid-19-and-beyond_aa60af47-en.html.
23. Global economic fracturing and shifting investment patterns. UNCTAD: вебсайт. URL: <https://unctad.org/publication/global-economic-fracturing-and-shifting-investment-patterns>.
24. FDI in figures. April 2026. OECD. 2026. 12 p. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/04/fdi-in-figures-april-2026_3eb27477/b3e12b44-en.pdf.
25. Demirguc-Kunt A., Feyen E., Levine R. The Evolving Importance of Banks and Securities Markets: Policy Research Working Paper 5805. The World Bank, 2011. 31 p. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/63f2d03a-86e9-5001-bff4-26c58e4cb7a7/content>.
26. The role of banks and financial markets in the economy. London: Association for Financial Markets in Europe, 2017. 9 p. URL: <https://www.afme.eu/media/kc5oehjx/theroleofbanksandfinancialmarketsintheconomy.pdf>.
27. Market capitalization of listed domestic companies (% of GDP). World Bank Open Data: вебсайт. 2024. URL: https://data.worldbank.org/indicator/CM.MKT.LCAP.GD.ZS?end=2024&name_desc=false&start=1975&type=shaded&view=chart&year=2024.
28. Institutional Investor Engagement and Stewardship. OECD: вебсайт. 2025. URL: https://www.oecd.org/en/publications/institutional-investor-engagement-and-stewardship_a4902cee-en/full-report/component-4.html.
29. Investment Product. Bajaj Finserv: вебсайт. URL: <https://www.bajajfinserv.in/investments/what-is-investment-product>.

30. ETF Impact Report 2025-2026: New Trails, New Horizons, Fit for the Future / State Street Investment Management. 2025. 49 p. URL: <https://www.ssga.com/library-content/assets/pdf/emea/equities/2025/spdr-etf-impact-report-2025.pdf>.
31. What Were the Most Popular ETFs of 2025? Morningstar: вебсайт. URL: <https://global.morningstar.com/en-eu/etfs/what-were-most-popular-etfs-2025>.
32. What is sustainable investing? Deutsche Bank Wealth Management: вебсайт. URL: <https://wealth.db.com/en/what-we-do/esg/what-is-esg-investing-wealth-management.html>.
33. ESG Investing Market Size, Share and Trends 2026 to 2035. Precedence Research: вебсайт. URL: <https://www.precedenceresearch.com/esg-investing-market>.
34. Environmental, Social, and Governance (ESG) Investing: What It Is & How It Works. Investopedia: вебсайт. URL: <https://www.investopedia.com/terms/e/environmental-social-and-governance-esg-criteria.asp>.
35. Exchange-Traded Fund (ETF): What It Is and How to Invest. Investopedia: вебсайт. URL: <https://www.investopedia.com/terms/e/etf.asp>.
36. What is passive investing? Simply explained. Peaks: вебсайт. URL: <https://www.peaks.com/blog/what-is-passive-investing-simply-explained/>.
37. ETFs vs. mutual funds. Charles Schwab: вебсайт. URL: <https://www.schwab.com/etfs/mutual-funds-vs-etfs>.
38. The Future of ESG Investing in Europe. Maclear: вебсайт. URL: <https://www.maclear.ch/blog/the-future-of-esg-investing-in-europe>.
39. What are the benefits and drawbacks of ESG investing? Manulife Investments: вебсайт. URL: <https://www.manulifeim.com/retail/ca/en/landing-page/related-materials/What-benefits-drawbacks-esg-investing>.

40. Що таке ESG інвестування? SAP: вебсайт. URL: <https://www.sap.com/ukraine/resources/what-is-esg-investing#%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B0%D0%B3%D0%B8-esg-%D1%96%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F>.
41. Global foreign investment up 14% in 2025, with growth concentrated in developed economies. UNCTAD: вебсайт. URL: <https://unctad.org/news/global-foreign-investment-14-2025-growth-concentrated-developed-economies>.
42. Enhancing the resilience of non-bank financial intermediation - Executive Summary. BIS: вебсайт. URL: https://www.bis.org/fsi/fsisummaries/exsum_23906.htm.
43. Most Institutional Investors Maintain Positive Outlook for Sustainable Investments. Morgan Stanley: вебсайт. 2025. URL: <https://www.morganstanley.com/insights/articles/institutional-investor-sustainability-signals-report-2025>.
44. OECD Corporate Governance Factbook 2025. OECD: вебсайт. 2025. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-corporate-governance-factbook-2025_f4f43735-en/full-report/global-public-markets-and-corporate-ownership_c5012184.html.
45. Fintech Investment Landscape 2025. Innovate Finance: вебсайт. 2025. URL: <https://www.innovatefinance.com/capital/fintech-investment-landscape-2025/>.
46. World direct investment patterns. Eurostat: вебсайт. 2026. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=World_direct_investment_patterns.

47. Portfolio investment, net (BoP, current US\$). World Bank Open Data: вебсайт.

URL: https://data.worldbank.org/indicator/BN.KLT.PTXL.CD?end=2024&name_desc=false&start=1960&view=chart.

48. Foreign direct investment, net (BoP, current US\$). World Bank Open Data: вебсайт. URL:

<https://data.worldbank.org/indicator/BN.KLT.DINV.CD?end=2024&start=1960&view=chart>.

49. Everything about green bonds: Sustainable financing for the future. CFP Green Buildings: вебсайт. URL: <https://cfp.nl/en/green-buildings-tool/green-bonds/>.

50. Derivatives. Hargreaves Lansdown: вебсайт. URL: <https://www.hl.co.uk/learn/glossary/derivatives>.

51. International Monetary Fund. Geo-Economic Fragmentation and the Future of Foreign Direct Investment. World Economic Outlook. Washington, DC : IMF, April 2023. Ch. 4. P. 65–90. URL: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/weo/2023/april/english/ch4.pdf>.

52. What are ETFs, and why are they good for international investing? Winvesta: вебсайт. March 2025. URL: <https://www.winvesta.in/blog/investors/what-are-etfs-and-why-are-they-good-for-international-investing>

53. What to consider before investing in an ETF. Fidelity: вебсайт. URL: <https://www.fidelity.com/learning-center/investment-products/etf/risks-with-etfs>

54. ESG Investing: Practices, Progress and Challenges. 2020. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2020/09/esg-investing-practices-progress-and-challenges_8a73d683/b4f71091-en.pdf

55. ESG Risks: examples, consequences, and guide to mitigate them. GreenScope: вебсайт. URL: <https://www.greenscope.io/en/esg/risk>

56. Role of FinTech Apps in Increasing Investment Decisions: A Study on the Capital Market / Aryan Priyadarshi та ін. Financial Markets, Institutions and Risks. 2024. Vol. 8, No. 2. P. 186–197. URL: <https://armgpublishing.com/journals/fmir/volume-8-issue-2/article-12/>.
57. Consumer Risks in Fintech New Manifestations of Consumer Risks and Emerging Regulatory Approa. APRIL 2021. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/515771621921739154/pdf/Consumer-Risks-in-Fintech-New-Manifestations-of-Consumer-Risks-and-Emerging-Regulatory-Approaches-Policy-Research-Paper.pdf>
58. World Investment Report 2024: Investment Facilitation and Digital Government / UNCTAD. Geneva : United Nations, 2024. 163 p. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2024_en.pdf.
59. What is Friendshoring, Nearshoring, Reshoring and Offshoring. сайт IncoDocs. URL: <https://incodocs.com/blog/friendshoring-nearshoring-reshoring-offshoring/>
60. Fragmentation and “connector countries”: is Europe being bypassed? Banque France: вебсайт. December 2024 URL: <https://www.banque-france.fr/en/publications-and-statistics/publications/fragmentation-and-connector-countries-europe-being-bypassed>
61. Exploring the future of finance: Digital euro, crypto assets, and the quest for digital sovereignty. Bundesbank: вебсайт. URL: <https://www.bundesbank.de/en/press/speeches/exploring-the-future-of-finance-digital-euro-crypto-assets-and-the-quest-for-digital-sovereignty-972586>
62. How exchange-traded funds amplify the global financial cycle in emerging markets CERP: вебсайт. March 2018. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/how-exchange-traded-funds-amplify-global-financial-cycle-emerging-markets>

- 63.Spring 2026 Economic Forecast: Slowdown in growth as energy shock drives up inflation. Economy and Finance European Commision: вебсайт. URL: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-forecast-and-surveys/economic-forecasts/spring-2026-economic-forecast-slowdown-growth-energy-shock-drives-inflation_en
64. World Economic Situation and Prospects 2026. United Nation. 2026. URL: https://clubofmozambique.com/wp-content/uploads/2026/01/WESP-2026_BOOK_FINAL_Jan_5th_WEB-1.pdf
- 65.World Investment Report. International investment in the digital economy. United Nation. 2025. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2025_overview_en.pdf
66. Weinstock L. R., Tierno P. The Macroeconomic Effects of Artificial Intelligence. Congressional Research Service: вебсайт. 2025. URL: <https://www.congress.gov/crs-product/IF12762>.
67. The future of ESG: a world divided. The Corporate Governance Institute: вебсайт. URL: <https://www.thecorporategovernanceinstitute.com/insights/news-analysis/the-future-of-esg-in-2025/>
68. Annual outlook 2026: Investing in tomorrow. Deutsche Bank Group. 2025. URL:<https://wealth.db.com/en/insights/investing-insights/economic-and-market-outlook/cio-annual-outlook-2026-investing-in-tomorrow.html>
69. The Current Strategic Landscape for Investment Stewardship. Glass Lewis. 2026. URL: <https://www.glasslewis.com/article/current-strategic-landscape-investment-stewardship>

Метадані

ДОКУМЕНТ

Заголовок

2026_292_Transformatsiia_form_investuvannia_u_rozvyynykh_krainakh_ta_yikh_vplyv_na_mizhnarodni_ekonomichni_vidnosyny_Dovlatova_Daryna_Nikytenko_Dmytro.docx

Автор

Довлатова Дарина Новрузівна

Науковий керівник / Експерт

Довлатова Дарина Новрузівна

ІД документу

334329380

ОРГАНІЗАЦІЯ

Назва організації

National University of Water and Environmental Engineering

підрозділ

National University of Water and Environmental Engineering

ЗВІТ

Дата звіту

6/15/2026

Дата редагування

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

17991

Кількість слів

145563

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		1
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		38

Погоджено
19.03.26
Григорук.С.М.

В.О. завідувача кафедри
економіки підприємства
і міжнародного бізнесу
проф. Гарназі О.М.
здобуває ВО першого
(бакалаврського) рівня
ОПП «Міжнародний бізнес»
Довнятової Дарини
Новрузівни

Заява

Прошу затвердити тему кваліфікаційної роботи
«Трансформація форм інвестування у розвинених
країнах та їх вплив на міжнародні економічні
відносини» та призначити керівником професора
Нікітенка Д.В.

19.03.2026

Дей

Погоджено
19.03.26
Нікітенко Д.В.